

kíváncsi diákok lapja

Cimbora

2024.
december

Készülünk a nyári Cimbora Műhelyre

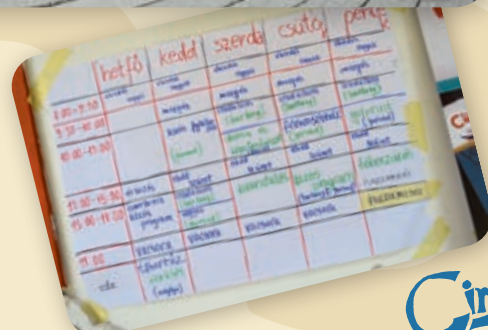
2025-ben is meghirdetjük irodalmi és képzőművészeti alkotói pályázatainkat, most a kamaszkor sajátos történetei kerülnek fókuszba. Ugyanakkor, a februári Cimborában tesszük közzé az online Cimbora Kaláka Csapatverseny feltételeit is. A három pályázat nyertesei részt vehetnek a nagy nyári találkozón, az ötnapos közös játékon és műhelymunkán a lap szerkesztőivel és szerzőivel.

A szerkesztőség

DIÁKOK ÉS
TANÁROK
FIGYELMÉBE

Fotók: Cimbora Műhely 2024 júliusában Setéptaton

Cimbora

kíváncsi diákok lapja

2024. december, XXXIV. évfolyam

Szórakoztató irodalmi, kulturális folyóirat
10–15 éves diákoknak
ISSN 1222-1910

A Cimbora árát a Kovászna Megyei Művelődési Központ
bankszámlájára várjuk:

Cont IBAN: RO38TREZ25621G331600XXXX
CIF: 4404389

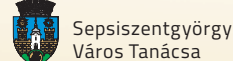
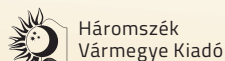
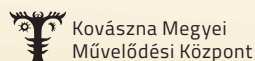
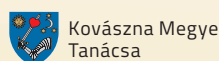
Trezoreria Municipiului Sfântu Gheorghe

Főszerkesztő: Farkas Kinga
Gazdasági felelős: Farkas Ottó
Munkatársak: Csillag István, Jakab Villó Hanga, Köllő Zsolt,
Kusztos Anna, Lövétei Lázár László, Mátyás Noémi,
Nádasdi Csilla Emese, Szonda Szabolcs, Szócs Imre,
Szócs Domokos, Vetrő-Bodoni Barnabás, Zayzon Ágnes

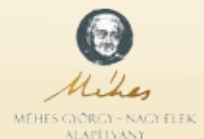
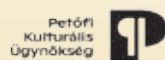
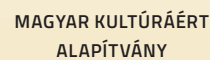
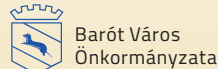
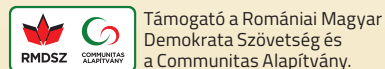
A borítón Búzási Gyopár illusztrációja.
Borítóterv, könyvtipográfia és nyomdai előkészítés: Csillag István
Kiadja a Háromszék Vármegye Kiadó • Kovászna Megyei Művelődési Központ
Fenntartó: Kovászna Megye Tanácsa, Kovászna Megyei Művelődési Központ
Készült a sepsiszentgyörgyi T3 Kiadó nyomdájában

Cimbora-szerkesztőség: Szabadság tér 2. szám,
520055 Sepsiszentgyörgy, Kovászna megye, Románia
E-mail: cimboramail@gmail.com / Web: www.cimbora.net

FENNTARTÓK

TÁMOGATÓK

Tartalom

Hónapfókusz / Kusztos Anna rovata

Íróként is el kell jutni az azonosulásig

A Zágoni Balázssal készített interjú második része 4. oldal

A csillag és a százados (részlet a regényből) – Osztályfőnöki 7. oldal

Csak 1 vers / Lövétei Lázár László rovata

Pilinszky János: Fabula 9. oldal

Cimbirodalom • Kamaszoké

Horváth Benji: Damian és a csillagok tánca (10.) – Kalitkába zárt madár 10. oldal

Borsodi L. László: Összetépett naplólapok (3.) 12. oldal

Michel Tournier: Péntek vagy a vad élet (3.) / Újramesélt Robinson
A látomás (Szócs Imre fordítása) 14. oldal

Szín-tér / Vetrő-Bodoni Barnabás rovata

Cudar idő odakint / Amy Lincoln amerikai művész a színtéren 16. oldal

Beszélő tárgyak / Ladó Ágota rovata

Csak egy portré? 18. oldal

Olvasólámpa / Mátyás Noémi rovata

Humoron innen, komorságon túl – Adventi könyvajánló 20. oldal

Cimbi a társadalomban / Gecse Barbara rovata

Kinek arany, kinek szalma 23. oldal

Kamasz(Ok) / Nádasdi Csilla Emese rovata

Kaland vagy káosz? – Mikor éri meg igent és mikor nemet mondani 25. oldal

Fűzfánfüttyülő / Köllő Zsolt rovata

Havasi gyopár és társai 27. oldal

Pad alatt

Cimbi levele 28. oldal

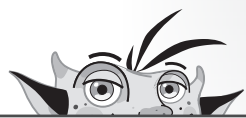
Rejtvényvilág / Szócs Domokos rovata

Adventi rejtvény 29. oldal

Kovács András Ferenc karácsonyi verssorai a hálóban 30. oldal

Cimbi képtára / Vetrő-Bodoni Barnabás rovata 31. oldal

Íróként is el kell jutni az azonosulásig

Interjú Zagoni Balázssal új regénye, **A csillag és a százados** megjelenése alkalmával

2., befejező rész

Zagoni Balázs 1975-ben született Kolozsváron, író, filmrendező, filmkritikus. Összesen tizenöt gyermek- és ifjúsági könyve jelent meg eddig, a *Fekete fény* sorozat első kötete, *A Gömb* három díjat is nyert, többek között 2019-ben az Év gyerekönyve lett ifjúsági kategóriában.

Októberben jelent meg Zagoni Balázs *A csillag és a százados* című regénye, én pedig kaptam az alkalmon, hogy hosszasan faggassam a szerzőt műhelytitkokról és a legfontosabb témákról, amelyek megjelennek a könyvében. Nem könnyű, de annál izgalmasabb olvasmány *A csillag és a százados*. Nekem hatalmas és megrázó élmény volt végigkövetni Dávid és Péter budapesti kalandjait a második világháború végét jelentő 1944-es évben. A regény sokat megmutat arról, hogy mit jelent barátnak lenni, kiállni egymásért, felelősséget vállalni egy olyan időben, amikor mindenki számára a túlélés a tét.

A szerzővel készült interjú első részét a novemberi lapszámunkban olvashattátok, ahol többek között a könyv megírását megelőző kutatómunkáról, a regény legfőbb helyszínéről, Budapestről, a fikció és történelmi valóság viszonyáról is szó esett.

A kép forrása a szerző Facebook-oldala

– Két fiú áll a regény történetének középpontjában, Péter és Dávid, illetve családjaik. A szöveg elbeszélője egyes szám harmadik személyben szólal meg, de mindvégig vagy Péter, vagy Dávid tudatában, közelében mozgunk. Számomra az egyik legmegrázóbb fogása a szövegnek, hogy amint haladunk a cselekményben, egyre láthatóbb lesz az, hogy hogyan alakul ki a tizenéves fiúk fejében, hogy mit jelent zsidónak lenni. Mit jelent Péter számára, akinek a legjobb barátja zsidó, és mit jelent Dávid számára, aki maga is zsidó származású, de családjával nem tartják a vallási hagyományokat. Azt gondolom, hogy a regény érzékletesen mutatja meg, hogyan alakulnak ki ezek az előítéletek, a skatulyák, amelyekbe zárjuk egymást, és hogy mindezt mennyire meghatározza az aktuális közbeszéd, a gyűlöletbeszéd és propaganda. Ezekről rettenetesen nehéz beszélni, viszont hatalmas téttel bírnak ma is. Hogyan lehet mindezeket a kérdéseket és problémákat közel hozni egy tizenéves olvasóhoz? Milyen akadályokba ütköztél, amikor nyelvet és formát próbáltál találni?

– Bizonyos dolgokat természetesen tompítani kell, mert történetek olyan szörnyűségek, amelyeket felnőtt regénybe sem lehet beleírni, nemhogy egy ifjúságiba. Talán nem is az a legfontosabb, hogy az ember milyen gonoszságokra vagy aljasságokra képes, inkább az, hogy miért képes minderre, mi indítja el ezen az úton, mi ad legitimációt, miért gondolja úgy,

hogy megteheti a másikkal akár a kicsi gonoszságot is. Miért mondja Szendrey Anna, az éltanuló Dávidék iskolájában, hogy azért nem járhatnak többet a zsidók iskolába, mert egyszerűen nem érdemlik meg. És úgy gondolja, hogy helyes, amit mondott, mert ezt sugallja a propaganda, és ezt várja tőle a társadalom, és valószínűleg a szülei is ezt várják ebben a helyzetben.

Ha az ember olvasott visszaemlékezéseket, akkor tudja, hogy ezek a mondatok élnek. Egy részük valóságosan elhangzott. Adott ponton túl alkotóként, íróként is létre lehet hozni ezeket a mondatokat, mert megérzi az ember belülről, hogy miről és hogyan szólnak.

Engem leginkább az érdekelt, hogy az egyén milyen utak közül választhat. Nagyok a különbségek még egy családon belül is: a teljesen szolidáris Irma nénitől, Péter mamájától Tibor bácsiig, a férjéig, aki szinte a skála másik oldalán áll, és aki gyakorlatilag mindent megtagad, ami a Dávid családjához fűződő barátsággal együtt jár. A kető között pedig ott vannak a házmesterek, szomszédok, tanárok, katonák, mindenki.... Hiszen

mindig ott a kérdés, hogy mit kockáztatunk. Ungváry Krisztián történész mondta, és nagyon jólesett hallani a budapesti könyvbemutatón, hogy mennyire döbbenetes, hogy egy eseménynek két teljesen más olvasata lehet két szereplő számára. Ugyanabban vesznek részt, és mást-mást vonnak le következtetésként belőle. Amikor azt mondja Péter apja, hogy kockáztatunk, ha magunkhoz vesszük a gyereket, akkor nem gonosz, hanem az igazat mondja. Csak úgy dönt, hogy ez fontosabb, mint azt a gyereket megmenteni a lehetséges életveszélytől. Közben önmagát is megpróbálja meggyőzni, hogy nincs életveszély. Mert ha belátja, hogy egy másik ember élete, ráadásul egy gyereké forog kockán, akkor nagyon nehézé válik a kérdés. És könnyebb kiútnak tűnhet, ha elhitetjük magunkkal, hogy valójában nem is forog kockán.

Érdekes, és ezt is egy visszaemlékezésben olvastam, hogy akik vállalnak valamennyi szolidaritást, azok azután egyre többet fognak vállalni. Valamiért elindulnak ezen az úton. És akik megtagadják egy kicsit, azok utána, jó eséllyel, még többet meg fognak tagadni. Ezzel nem a determinizmust akarom hirdetni, szerintem mindig meg lehet fordulni, meg lehet térni. De a kicsi rossz után már könnyebb nagyobb rosszat elkövetni. Már bejárattott az út. És az ennyire éles helyzetekben nem lehet semlegesnek maradni a jó cselekedet és a szolidaritás szempontjából, mert a rendszer elnyomja az embert vagy erre, vagy arra az oldalra.

– A regény megrázó módon és köntörfalazás nélkül mutatja meg a kegyetlenségeket egy olyan rendszerben, egy olyan társadalmi helyzetben, amikor a közbeszéd, a törvény, a hatalom mind egy csoport ellen fordul. De ami talán még hangsúlyosabb, hogy mindig akadnak olyanok, akik segítenek. Itt van Ocskay karaktere, ahonnan kiindultál, de említhetjük Péter mamáját vagy a taxisofőrt, a segítség bárhonnán érkezhét. Mindig létezik felelősségvállalás, amit meg kell tennünk azért, hogy túlélhessünk, vagy mások túlélhessenek. Végül Dávid is eljut egy olyan pontra, amikor korához képest nagyon hamar felelősséget kell vállalnia, és ő maga is egyfajta hőssé válik.

– Dávidnak talán az a nagy próbatétele, hogy ő mennyit bír kockáztatni, alapvetően gyerekként mennyire lehet engedetlen a felnőttekkel szemben, amikor úgy gondolja, hogy az engedetlenség fogja az életet jelenteni. Miközben azt is tudja, hogy ő már egyszer ezt nagyon elszúrta, és lehet, hogy megint rosszul ismeri fel a helyzetet. Ezzel szemben Péter, aki keresztény gyerekként sokkal könnyebb helyzetben van, maga is meghasonul egy ponton, amikor eljut oda, hogy

kimond egy antiszemita mondatot a barátjával szemben. Ezt aztán visszavonja, de mégiscsak ki mondja, és őszintén mondja ki. Ehhez persze az is kellett, hogy sokáig ne találkozzanak, hiszen mindig könnyebb valakiről valamit elhinni, ha nincs a közelben, ha nem látjuk, nem tudunk beszélni vele. Arról szinte bármit el lehet hinni és hitetni.

– Dávid nagyon fiatal a regényben, tulajdonképpen az élete elején áll. Hogy folytatódik a története? Hol van most Dávid?

– Nagyon jó kérdés. Meg kell vallanom: érkezett már olyan olvasói visszajelzés, hogy ezt folytatni kéne, amit én viszont nem gondolok, nem hiszem, hogy folytatnom kéne.

Dávid esetében látok egy nagy változást. A regény végén ő maga jegyzi meg, hogy nem tud már Vilmával úgy játszani, mint a háború alatt. Neki valamilyen módon fel kellett nőnie, felnőtté válnia a tapasztalatok hatására, ami azért is különös, mert a lányok általában gyorsabban érő típusok, de itt ennek pont a fordítottját látjuk. Talán azért, mert Vilma még nem ment át azon az élet- és haláltapasztalaton, amelyen Dávid.

Dávid Budapesten élhetne, és most már nagyon idős lenne. Az viszont egy valós dolog, hogy most már több Noémivel is találkoztam, illetve van, akivel együtt is dolgoztam, de úgy, hogy Noémi karaktere már megvolt, amikor ez a személy olvasta a készülő regényt. Kiderült, hogy ugyanannyi idős, és nagyon hasonló módon élte túl a vészorszakot, mint a regénybeli Dávid két éves húga, Noémi.

Nem tudom megbecsülni, hogy hányan lehetnek még életben ebből a nyolcvan fölötti korosztályból, akik ezt néhány évesen átélték. Az viszont érdekes, hogy a történeteiket fikciós formában nem nagyon mondják el. Nyilván azért is

Zágoni Balázs, Ungváry Krisztián történész és Dóka Péter, a könyv szerkesztője a budapesti könyvbemutatón

bátorított Dóka Péter, hogy ezt meg kell írni. Mert úgy tűnik, akik családiragadnak, valamiért nem tudják elmondani ezeket a történeteket. És el tudom képzelni, hogy tényleg sokkal nehezebb, ha személyesen is érintett vagy, hiszen hogyan tudnál fikciós elemeket beépíteni, hogy tudnád „meghamisítani a valóságot” csak azért, hogy egy regény érdekes legyen.

– Talán nemcsak az érdekes regény megszületése a tétje ennek a folyamatnak, hanem az is, hogy a múlttal való szembenézésnek egy teljesen más módját kínálhatja fel a fikciós elbeszélés. Mit gondolsz, hogyan és milyen formában kell elbeszélünk vagy újraberészelnünk a történeteinket ahhoz, hogy valahogyan szembe tudjunk nézni a történelem egyes korszakaival, tragédiáival? Lehet-e az irodalomnak hatása arra, ahogyan a történelemről gondolkodunk?

– Visszakanyarodnék oda, hogy igen, érdekesnek kell lennie a szövegnek, különben a kutya sem fogja olvasni. Azt

Zágoni Balázs átveszi a Janikovszky Éva-díjat Janikovszky Jánostól, a Móra Kiadó tulajdonosától 2023 novemberében (a fotón hárman a másik díjazottal, J. Kovács Judit drámapedagógussal)

iszem, hogy egy ifjúsági regénynél ez alapkövetelmény. De ugyanakkor felnőtt olvasóként is magával kell ragadnia ilyen vagy olyan módon, hogy bevonjon, beszippantson. Ennek szerintem az a kulcsa, hogy alkotóként is el kell jutni az azonosulásig, el kell jutnom oda, hogy belülről írom ezeket, mintha velem történt volna. Nálam a sok kutatás ezt előzte meg, olyan volt, mintha ezen táplálkoznék másfél éven keresztül azért, hogy utána megírhasam.

Nem tudok stratégiát arra, hogyan kell újramondani ezeket a történeteket ahhoz, hogy szembenézhesünk. Azt gondolom, hogy van, akit íróként ez a szükség megszólít.

Nem hiszem, hogy neki lehet fogni az írásnak úgy, hogy tudom, kik a jók és kik a rosszak. Pont a második világháborúban és pont a magyar holokauszt kapcsán nagy a késztetés arra, hogy azt mondjuk, elég egyértelmű. Hogy kik voltak az áldozatok, az valóban száz százalékig egyértelmű, de meg lehet próbálni megúszni például a nyilasok megértését. Bizonyos ponton túl valóban nem lehet. Nem úszhatom meg például Péter apjának a megértését, a házmasternek a megértését. Nem kell egyetértenem velük, abszolút nem, de valamilyen módon meg kell értenem, hogy mi mozgatja őket. Ha ezt íróként nem teszem, akkor valószínűleg nem tudom jól megírni ezt a regényt, mert akkor papírmásé figuráim lesznek, akikből épp csak az élet fog hiányozni. Engem, aki nem vettem részt ebben, és családiragad sem vagyok érintett, mindig az érdekelt, hogy vajon mit tennék ezekben a helyzetekben. Ha úgy tudunk újramondani egy történetet, hogy íróként behelyezkedünk, akkor jó esély van rá, hogy az olvasó is meg fogja ezt tenni. Talán egyébként is ez a legnagyobb dolog, amit velünk az irodalom tehet, hogy ilyen utazásokra ad lehetőséget.

– Ezek súlyos terhek, behelyezkedni és újraalkotni ezt a világot. Mennyire volt megviselő a folyamat?

– Van bennem annyi mazochizmus, hogy szeretek nehéz témákról írni, de ennyire nehézről soha nem írtam. Sokszor kerestem volna menekülő útvonalat. Nagy önfegyelemre volt szükség,

hogy ne próbáljam félretenni, hanem végigcsináljam, és aztán újból nekifussak a javításoknál.

De ez nem egy hőstett, hanem inkább azt éreztem: van egy belső kényszer, hogy ezt tényleg végig kell csinálni.

Nagy segítség volt, és megerősítés a szakmai lektorokkal, Gáspár Zsuzsával és Zeitler Ádámmal dolgozni, akik jól

A csillag és a százados (részlet a regényből)

Osztályfőnöki

Amikor Péter leszállt a villamosról, és becsengetés előtt két perccel az iskola elé ért, rádöbbsent, hogy most egy még nehezebb döntést kell meghoznia: vagy megvárja Dávidot, és akkor biztosan elkészik, vagy bemegy az órára, mintha mi sem történt volna. Úgy döntött, hogy lesz, ami lesz, még ha be is írják hiányzóknak, inkább megvárja Dávidot.

Ekkor egy kéz nehezedett a vállára.

– Ne ácsorogj itt, Nagy Péter! Mindjárt kezdődik az óra!

Diósi tanárnő volt, a történelemtanáruk és osztályfőnökük. Péter nem tudta, hogyan magyarázhatná meg neki a helyzetet, így hát követte az osztályterembe, de a Himnusz éneklése alatt végig az ajtót leste. Dávid az utolsó szakasz alatt futott be. Halkan csukta be az ajtót, lekapta a sapkáját, és az ajtó előtt vigyázban állva énekelte az utolsó sorokat, miközben a Magyarország-térképet bámulta.

Ez Pétert már elsőként is kíváncsisággal töltötte el. A hely- és vízrajzi térképen piros krepp-papírral voltak lefedve a trianoni döntés nyomán elcsatolt országrészek: Burgenland, Felvidék, Kárpátalja, Erdély és Bácska. Mindig izgatta, hogy milyen városok, folyók, hegyek lehetnek a letakart rész alatt, de a papírt piszkálni szigorúan tilos volt. Aztán második osztály elején az Erdélyt lefedő krepp-papírnak majdnem fele eltűnt, szabaddá téve olyan érdekesen hangzó helyeket, mint a Gyalui- vagy a Görgényi-havasok, és olyan ismerős neveket, mint Kolozsvár és főleg Szatmárnémeti. Ekkor már tudta, hogy Anya Szatmáron született, onnan jött fel a nővéreivel Budapestre a trianoni döntés után. De azt is, hogy Szatmári Tata meg Aradon született, és az bizony még egyelőre a krepp-papír alatt maradt. Ezért is várta, hogy végre győzzenek, és legyen vége a háborúnak, mert akkor Arad is kibújhat a papír alól.

ismerik a budapesti zsidóságot, és akik visszajelenték, hogy jó úton járok.

De nem mondom, hogy nem örültem, amikor letehettem a tollat, és azt mondhattam, hogy kész van. Azt hiszem, hogy a következő könyvemben vissza fogok térni a sci-fi világába.

A Himnusz után az egész osztály együtt harogta a *Magyar Hírszekegyet*.

„Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában:
hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában. Ámen!”

Az áment követően a padok fedelei csattogni kezdtek, mindenki leült és elővette a történelemfüzetét. Dávid félve nézett az osztályfőnökre. Diósi tanárnő végigmérte a kipirosodott arcú, még lihegő Dávidot, de nem szólt semmit, csak intett, hogy helyre mehett.

Dávid szót fogadott, ő is elővette a füzetét meg a tolltartóját.

– Sajnálom, Dávid! – súgta oda Péter. – Elaludtam...

Dávid nem nézett rá, csak megvonta a vállát.

Ezt úgy is lehetett érteni, hogy nem nagy ügy, de úgy is, hogy nem érdekel.

A tanárnő viszont nem kezdte meg az órát. Matatott egy kicsit a katedrán a naplóval, többen azt hitték, feleltetni fog. De aztán becsukta, felállt, és összefonta a karját.

– Aki csillagot visel, az álljon fel! – mondta nyugodt hangon.

Dávid, még két fiú a hátsó padban és egy lány megszépven emelkedtek fel a padból.

– A helyzet az... – a tanárnő kicsit kereste a szavakat –, hogy számotokra befejeződött az iskolai év.

Az osztályterem teljesen elnémult. Mindenki azt hitte, hogy rosszul hallotta. A négy csillagos gyerek egymásra pillantgatott.

– Vagyis többet nem kell bejőnnötök az iskolába.

A tanárnő egyenként végignézett mind a négyükön. Megszerette ezt az ötödik osztályt, a reál gimnázium legkisebbjeit, akiket tavaly ősszel kezdett tanítani. Fájt a szíve, hogy ezt a négyet most ki kell szakítania a közösségből. Ráadásul ilyen durván, minden felkészítés nélkül. De ez nem az ő döntése volt.

– Le vagytok már zárva minden tantárgyból, tehát nem marad félbe az évetek. El is hoztam az értesítőket. Fehér, Herzog, Szabó, Zollner. Gyertek ki, vegyétek át!

A négy gyerek lehajtott fejjel ment ki, mint akik büntetést kaptak.

– No, nem kell búslakodni. Vegyétek úgy, hogy nektek megkezdődött a nyári szünet.

– A zsidók nyaralni mennek! – mondta Csopaki félhangosan a hátsó sorból.

Többen kuncogni kezdtek.

– Csend legyen!

– Ez nem igazság, tanárnő kérem! – pattant fel Krausz Jani. – Megint a zsidók járnak jól! Nekünk miért kell akkor iskolába járni, ha...

– Krausz, leül és elhallgat. Mindenki elhallgat!

A nagyszájú, vékony Krausz duzzogva ült le. A négy diák, kezében az értesítővel, a katedra mellett egyik lábáról a másikra állt. A tanárnő észbe kapott, és sorra kezelt fogott velük.

– Most pedig vegyétek szépen a táskátokat, és az lesz a legjobb, ha hazamentek. Jó nyarat kívánok. Találkozunk... ősszel.

Dávid továbbra sem nézett Péterre, behajította az imént kivett füzetet és toltartót a táskájába, majd megindult az ajtó felé.

– Suli után bemegyek hozzád! – súgta utána Péter.

Dávid nem nézett hátra, de alig láthatóan bólintott. Péter kicsit megkönnyebbült.

A négy diák elkészönt és libasorban kiment az ajtón. A tanárnő megvárta, amíg hallótávolságon kívül kerülnek, aztán megszólalt:

– Csopaki, Krausz, felállnak! – Csattogott a pad, a két fiú felállt. – Jól jegyeztétek meg, amit most mondok: a tanulás kiváltság, nem büntetés. Vagy jobban tetszene, ha a mezőn kellene dolgoznotok?

– De tanárnő – kezdte Krausz, aki láthatóan nem tudott megbékélni a helyzettel –, ha olyan nagy kiváltság, akkor a zsidók miért nem kapnak belőle?

– Mert nem érdemlik meg, tökfej! – mondta egy csilingelő leányhang az első padból.

Szendrey Anna volt, az éltanuló.

A tanárnő levegőt vett, hogy válaszoljon. Merően nézett Annára, aki láthatóan dicséretre számított, amiért tudta a helyes választ. A tanárnő végül nem mondott semmit. Tudta, hogy Anna szülei fontos emberek, jó kapcsolatokkal a legfelsőbb körökből, mégis megdöbbenette, hogy a lányuk ilyen mond. Azt is tudta, hogy ha most rendreutasítaná, akkor ma este Anna elmondaná a szüleinek, és másnap az apja jó eséllyel felhívna az igazgatót telefonon. És akkor holnapután az igazgató hívatná őt, és kérdőre vonná, hogy mit mondott, és amit mondott, azt hogyan értette. És ezt Diósi tanárnő semmiképp sem szerette volna, mert volt neki elég baja enélkül is. Egyetlen tizenéves fiút próbálta megmenteni attól, hogy a frontra küldjék, és ez hétről hétre egyre nehezebb feladatnak bizonyult. Visszaült a katedrához, komoly arccal lapozni kezdte a tankönyvet. De Péternek az volt az érzése, hogy a sírással küszködik.

PILINSZKY JÁNOS

Fabula

Hol volt, hol nem volt,
élt egyszer egy magányos farkas.
Magányosabb az angyaloknál.

Elvetődött egyszer egy faluba,
és beleszeretett az első házba, amit meglátott.

Már a falát is megszerette,
a kőművesek simogatását,
de az ablak megállította.

A szobában emberek ültek.
Istenen kívül soha senki
ilyen szépnek nem látta őket,
mint ez a tisztaszívű állat.

Éjszaka aztán be is ment a házba,
megállt a szoba közepén,
s nem mozdult onnan soha többé.

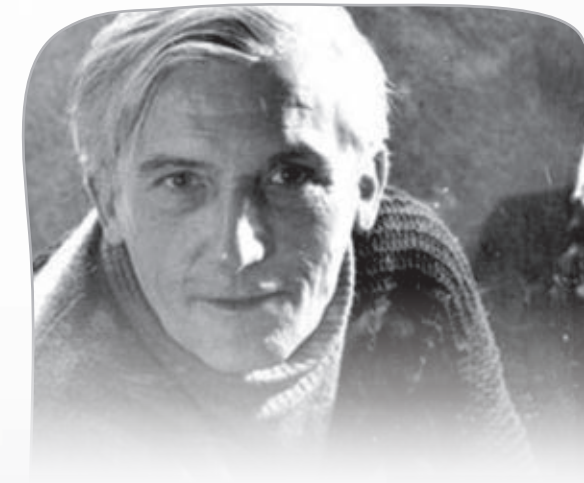
Nyitott szemmel állt egész éjszaka,
s reggel is, mikor agyonverték.

Félreértések elkerülése végett szeretném már az elején tisztázni, hogy magyar nyelvű Pilinszky-kötetben *Fabula* című vers nem található: a szöveg (cím nélkül) a *KZ-oratórium* részét képezi, és egy lengyel kislány „meséli el” a koncentrációs táborban. Angol nyelvű Pilinszky-kötetben viszont igenis olvasható *Fable* című vers (a 20. század egyik legjobb költője, Ted Hughes fordította angolra!), s az irodalomtörténet azt is tudja, hogy Pilinszky gyakran felolvasta *Fabula* címmel önálló versként is.

„A *fabula* (latin 'kitalált történet, mese') versben vagy prózában írt tanmese, amelynek a szereplői gyakran állatok” – olvashatjuk a definíciót a lexikonban, s Pilinszky verse hozza is a kötelezőt: egyrészt a mesekezdő formula révén („Hol volt, hol nem volt, / élt egyszer”), másrészt azáltal, hogy tényleg egy állat („egy magányos farkas”) a

mese főszereplője. A magam részéről feltétlenül megemlíteném még a *Fabula* élőbeszédszerűségét: bár én ebből a szövegből is kihallom a Pilinszky-versekre általánosan jellemző jambikus hangzást, alighanem ez a tanmese a költő formailag legszabadabb szövege – egyáltalán nem lehet véletlen, hogy a *KZ-oratórium* szerzői utasítása szerint a lengyel kislánynak „fokozott egyszerűséggel” kell elmondania a mesét.

„A *fabula* példázatos jelleggel világít meg valamilyen világi vagy vallási életbölcsest, ételiszabályt” – folytatódik a lexikon meghatározása. Milyen ételiszabályt példáz Pilinszky *Fabulája*? Ételiszabály-e (magától értetődő-e) a „tisztaszívűek” kiszolgáltatottsága, kitaláltsága, vértanúsága? A történelem tanúsága szerint sajnos igen, de mi ne adjuk fel a reményt! Tudjuk, hogy egyik versében Pilinszky az angyalokat „a mennyek állatainak” nevezi. Amikor ezt a versajánlót írom, az állatok világnapját ünnepli a föld, fordítsuk meg tehát az iménti metaforát, és nevezzük az állatokat „a föld angyalainak”. Szívből remélem, hogy egy angyalt még a legelvetemültebb ember se lenne képes agyonverni!

Pilinszky János (1921–1981): a 20. század egyik legjelentősebb magyar költője

HORVÁTH BENJI

Költő, műfordító, szerkesztő, slammer, énekes. 1988-ban született Marosvásárhelyen. Ötödik verseskötete, az *Emlékmű a jövőnek 2022*-ben jelent meg a budapesti Jelenkor Kiadónál.

Damian és a csillagok tánca című disztópiáját 2023. novemberi lapszámunktól közöljük folytatásokban.

Orbán Eszter fotója

Damian és a csillagok tánca (10.)

Kalitkába zárt madár

– Miről énekelnek a szélmadarak, Stefan? – teszi fel a kérdést hirtelen Damian újdonsült arborai barátjának. Jóval pirkadat előtt elindultak a városból, Novo Clujból, ahol Nunu született, és ahol jelenleg Damian is él. Novo Cluj egyike Arbora öt városának, amelyek létezését megtúrta az Erdő Szelleme. Azért keltek útra ilyen korán, hogy megtegyék az utat a keleti járáson át a Bíborhegyig, és felkapaszkodjanak a hegygerince, onnan megnézhesék a napfelkeltét, amelyről Stefan azt mondta, hogy aki látja, annak szeme soha többé nem tekint a világra úgy, mint azelőtt. Damiannak megvannak a kételyei, de igazán szeretné, ha valami valóban megváltozhatna benne, és kimozdítaná a tompa önundorból és szorongásból, ami eluralkodott rajta. Reménykedik, hogy ha egyéb nem, legalább a környezetváltás és a hajnali frissesség, ha rövid időre is, de enyhíti a mellkasában érzett nyomást.

Stefan az első napokban ismerte meg, egyik hosszú sétája közben, és rögtön a szívébe zárta. Már órák óta bolyongott az erdőben, úzték a gondolatai, a sötét felhők. Hirtelen az az érzése támadt, hogy figyelik. Bárhova nézett, nem látott senkit, mégis érezte, hogy nincs egyedül. Akkor vette észre, hogy egy ideje elhallgattak a madarak, de még a szél is elcsitult. Fojtogató volt a csend. Mintha a bokrok és a fák is őt figyelnék, visszatartva lélegzetüket. Arra gondolt, ideje volna visszafordulni, de tudatosult benne, hogy nem találna már vissza a városba, eltévedt, fogalma sincs, hol jár. Ahogy a szíve egyre hangosabban kalapált a halántékában, rémülten kapkodta a tekintetét. Érezte, hogy elfogy a levegő. Akkor látta meg a farkast.

Körülbelül tíz méterre tőle, egy nagy tölgy alatt ült. Szürkés-kék bundája ezer árnyalatban csillogott az alkonyati fényben. Sárga szemével egyenesen Damian tüdejébe nézett. Damian érezte, hogy megnyílik alatta a föld. És hirtelen kettő, három, négy, öt farkas jelent meg körülötte, felborzolt szőrrel vicsorogtak rá. Levegő után kapkodva próbált kiabálni rájuk, hogy engedjék elmenni innen, de alig jött ki hang a torkán.

Hirtelen hosszú füttyentést hallott, és a körülötte lévő farkasok elszaladtak. Csak az első maradt, ugyanott ült,

ahol meglátta, és továbbra is igézőn nézett rá. Volt valami ismerős azokban a sárga szemekben. Damian térdre esett. Érezte, hogy a szíve mindjárt kiugrik a mellkasából és elszalad a többi farkas után.

– Ne félj. Lélegezz – mondta valaki, és a vállára tette a kezét. Felnézett. Egy fiú állt mellette, alig tizenhárom éves. Bozontos, fekete, göndör haja alól barna bogárszemekkel nézett rá mosolyogva. Mogyorószínű bőre az erdőlakók kék színeivel volt telepingálva, vászonnadrágja oldalán kés, másik kezében faragott bot, oldalán tarisznya. Botjával a farkas irányába bökött:

– Ő Silvia, az egyik legöregebb anyafarkas. Csak üdvözölni akar, de a gyermekei bizalmatlanabbak az idegenekkel. Főleg akkor, ha érzik, hogy félsz. Egy kicsit bepánikoltál. Mély levegőt!

Damian szaggatottan nyelni kezdte a levegőt. A harmadik lélegzetnél már tisztulni kezdett a feje.

– Csak pánikroham, semmi baj nincs – mondta a fiú. – Így. Nézz körül. Minden rendben, a helyén. Látod? Nagyon jó. Most nézz rám. Semmi baj nincs. Csak lélegezz. Ez az!

Silvia, az anyafarkas vakkantott egyet, mint-ha nyomatékosítani akarná a fiú szavait.

– Köszönj neki. És ne félj tőle, ne feledd, ő is csak köszönni akar. Most elengedem a vállad, de itt vagyok melletted. Ne félj, lélegezz nyugodtan, és állj meg erősen a lábaidon, meg akar ölelni, és elég súlyos a vén lány. Tárd ki a kezed és mutasd meg neki mind a két tenyered, akkor tudni fogja ő is, hogy barát vagy.

Damian még mindig iszonyúan félt, de a pánik alábbhagyott, a fiú hangja megnyugtatta. Vagy az, hogy megfogadta a tanácsát, és visszakapta a levegőt. Érezte, hogy valami kiváltságos dologban van része. Hogy ami vele történik, az valami ősi, ami többről szól, mint ő.

– Szia, Silvia. Damian vagyok – mondta és kitérte karjait. Silvia újra vakkantott, és szaladni kezdett felé. Damian behunyta szemét. A farkas a vállára tette két hatalmas mancsát és megnyalta az arcát. Félve kinyitotta a szemét. – Szia, Silvia – mondta újra, és érezte, hogy megindulnak a könnyei. Az anyafarkas sárga szemében jóságos tüzek égtek. Újra vakkantott egyet, azzal visszaereszkedett mellső lábaira, és elindult a tölgyfa irányába, ahol az imént ült. A fánál visszaneézett, és még egyet vakkantott.

– Tetszel neki. Meg akarja mutatni az otthonát. Gyere – mondta a fiú, és elindultak Silvia után.

– Stefan vagyok – mondta később. A tarisznyájából elővett egy almát, és odaadta Damiannak. – A városi barátaim Mauglinak hívják.

– Szia, Stefan... – mondta Damian még mindig megrendülten, mint akit megigéztek. Némán követte Silviát és Stefan. Az alma a világ legfinomabb almája volt. Minden harapásnál érezte, hogy lassan visszatér belé az élet. Közben újra megjelent a többi farkas, óvatosan szaglászva közeledtek hozzá, aztán egyre vidámabban, játékosabban ugrándoztak körülöttük, csóválták a farkukat. Damiannak megtelt melegséggel a szíve. Mintha egy kalitkába zárt madár szabadult volna ki a mellkasából, és nyomában ott maradt a hála, mint egy örökmécses.

Az anyafarkas körbevezette őket az erdőben, megmutatta a patakokat, sziklákba nyíló üregeket, napfényes réteket, millióéves fákat a környéken. És közben mesélt róluk – szavak nélkül, de Stefan mintha ismerte volna a gondolatait, és lefordította őket Damiannak: *Testvérek, hosszú utazás, itthon, vér, szarvasok futása, emberek, emlékezés kútja. Felejtés sötét üregei. Hosszú utazás, hosszú ének, tekeredik, tekeredik. Kitérte karjait az égek felé a fa, tánc, tánc, csillagok. Tekeredik az ég felé a fa, egymáshoz érnek a csillagok. Testvérek, te is testvér, én is testvér.*

– Testvérek – mondta boldogan Damian. A nap végén Silviával, Silvia gyermekeivel és Stefanal együtt üvöltve üdvözölték a teliholdat. Elkísérték Novo Cluj határáig. Attól kezdve Damian mindennap felkereste új barátait az erdőben. Stefan árva volt, a farkasok között nevelkedett, ezért hívták Mauglinak a városiak: néhány évvel ezelőtt Damian is olvasta azt az ősrégi könyvet, amely egy hasonló, farkasok között nevelkedett fiúról szólt, akit Mauglinak, azaz Békának hívtak. Több film is készült belőle, az volt a címe, ha jól emlékezett, hogy *A dzsungel könyve*.

Stefan két-három évvel fiatalabb volt nála – a fiú nem tudta a saját életkorát –, mégis mintha mindent tudott volna. Mindent, amit ő nem. Ismerte az összes állatot és fát. Beszélt a nyelvükön. Amikor hozzáért egy fa kérgéhez, annak ágai megrezzentek. Amikor énekelni kezdett, feltámadt a szél. Damian mérhetetlen vágyat érzett, hogy eltanuljon tőle mindent. És most itt ülnek a Bíborhegy gerincén, és várják a napfelkeltét. Előttük vörös, narancs, sárga, kék és lila színekben úszik az ég az erdők és hegyek fölött. A szélmadarak pedig egyre hangosabban rikoltoznak.

– Miről énekelnek a szélmadarak, Stefan? – teszi fel a kérdést hirtelen.

Stefan mélyet szippant a levegőbe, és rövid hallgatás után szólal meg:

– Fent van a végtelen ég, erdő van alatta, új nap jön új napra, új lesz majd az éjszaka. Az erdőt sok mindenki lakja, én az övök vagyok, és ők az enyém. Megvigasztalódik, aki fél. Megvigasztalódik, aki fél. Ez itt a barátom, Lombos Magányos Lomb, öreg tölgyfa, öreg, öreg tölgyfa. Figyelek rád is, Vesszőcske, Nyilacska, sok-sok karcsú mogyorófa. Ez itt Füvek Arca, a boldog rét, az pedig Zordon, öreg szikla. Ez a Tükröcske-patakokcska. El fogok menni mindenhova. El fogok menni mindenhova. És egyszer visszajövök ugyanoda. Aru Aru, visszajövök ugyanoda.

Bíbor színekbe öltözve bukkan fel a hegyek mögött Azarra, Arbora napja. A madárének csendesedik, és Damian látni vél egy alakot lent, a völgyben, ahogy a fák között lépked. Szarvasra hasonlít, de nagyobb, és mintha áttetsző lenne a teste. Van is, nem is. Megdörzsöli a szemét. Stefan rámosolyog.

– Aru Aru bejárja a völgyeket minden hajnalban – mondja.

– Az Erdő Szelleme? Az ott tényleg maga Aru Aru?

– Nem mindenki láthatja. Ez nagy ajándék, Damian.

(folytatjuk)

A költő, irodalomtörténész, -kritikus, tanár Borsodi L. László Csíkszeredában született 1976-ban. **Összetépett naplólapok** című verses elbeszélésében egy család szétbomlásának szomorú történetét követhetjük nyomon egy 12–13 éves lány hangján elmesélve. Most a harmadik, befejező részét közöljük.

BORSODI L. LÁSZLÓ

Összetépett naplólapok

(3.)

sokkal csendesebb a lakás apa nélkül itthon de legalább nyugalom van nincs az a nyomott hangulat a szobám is most már csak az én szobám úgy rendezem be ahogyan szeretném itt nem zavar senki nyugodtan alhatom játszok zenét hallgatok olvasok rajzolok és jó érzés hogy ha nincs is itthon de apa van hogy nem költözött el messze városba hogy ott lakik a nővérénél ahol gyermekkorában és minden reggel mielőtt iskolába indulok felhív telefonon megkérdezi hogy aludtam mit álmodtam nehéz napom lesz-e mit tanultunk tegnap milyenek a jegyeim ha szomorúnak hall megvigasztal mindig találkozhatunk is amikor időm van mert neki mindig van rám ideje mondja

*
voltam apánál abban a házban ahol most lakik a szobája a tata szobája volt valamikor van benne egy hosszú szekrény egy ágy egy asztal amelyik kisebb mint az otthoni de a lámpa az asztalon a régi s bár sokkal kevesebb könyve van itt azért felfedeztem sokat azokból amelyeket magával hozott néhánynak a színére és a címére is emlékeztem és láttam a gyertyatartót a festményeket a fényképalbumokat is felfedeztem amelyekben mi vagyunk a család csak ott vagyunk együtt a képeken úgy már nem lehetünk soha a valóságban ahogy voltunk régebb de lehet hogy jobb így nem tudom az albumokat azért nem nyitottuk ki

*

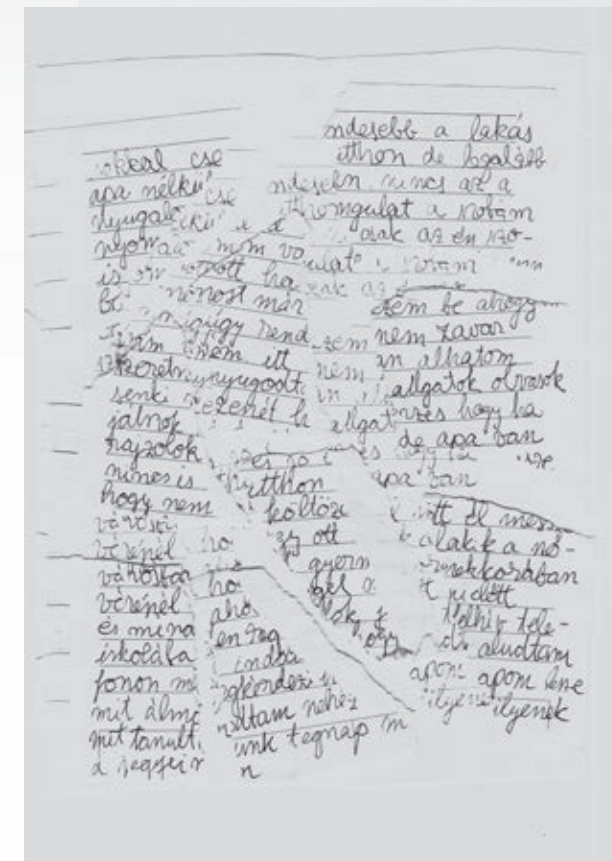
apával ma újra találkoztam a városban és egyszer váratlanul azt kérdezte mi lenne ha visszajönne hozzánk mit szólok én hozzá nekem s a tesómnak jobb lenne-e szeretném-e hogy újra együtt de amikor én kérdeztem meg őt hogy anya hogy anya ehhez mit szólna akkor erre nem tudott válaszolni azt mondta nem tudja meg tudna-e neki bocsátani hát bevallom ezen nagyon meglepődtem nem értem akkor végül is mit szeretne hogyan képzelel el velünk ha anyával nem s milyen lenne újra ez az egész olyan lenne-e mint régebb amikor – – – hát nem tudom itt elakadok most sem tudom akkor sem tudtam mit mondjak elég összevissza ez az egész helyzet anya is szenved apa is vergődik én nem értem mit tudtak így összekutyulni hogy nem tudták korábban helyrehozni s most mitől lehetne majd jobb ha újrakezdik mire megszoknám hogy így van akkor kezdődne előlről minden szóval össze vagyok zavarodva rendesen azt hiszem

*
most már biztos hogy anyával fogunk lakni én és a tesóm eldőlt apa nem jön vissza mert ma a közjegyző bácsinál elváltak ez csak egy papír ugyanúgy lesz mint eddig mióta apa külön költözött s mi nélküle de azért anya sírt apa hallgatott a nénik tettek-vettek mintha nem tudnák miről van szó mintha nem lenne közük az egészhez pedig biztos vagyok hogy tudják csak nekik így kell viselkedni

különben nem értem nekünk miért kellett oda mennünk lám a tesómnak sem volt egészen igaza amikor azt mondta hogy ez a felnőtt dolga mert most minket is odahívtak a közjegyző bácsi pedig egészen kedves volt szakálla volt szemüvege és nagy hasa meg jó illata mosolya is volt biztos mindenkinek kell mosolyognia ez benne van a munkájában furcsa hogy mások összekötése helyett az elválasztásukkal keresi a pénzt nekünk is kötelezően mosolygott és megkérdezte hogy jól érezzük-e magunkat abban a lakásban ahol eddig ez elég buta kérdés hát hogyan eddig is jól éreztük amíg nem jött ez az egész anya-apa apa-anya dolog és már ismét jól vagyunk mind a ketten nyugi van mondtuk hogy ott szeretnénk ezután is élni ahol eddig ezt megértette a bácsi vártuk a következő kérdést de nem volt következő kérdés hát ennyire nem értem miért hívott ide ennek semmi értelmét nem látom kiküldött a külső irodába apa és anya még ott maradtak nézték a földet nem néztek egymásra a bácsira se mi meg kint várakoztunk amíg aláírták a papírokat hogy ettől kezdve örök-harag-szalmaalap hogy mi hárman és apa abban a másik házban a nővérével de tulajdonképpen egyedül mert a szobában egyedül lesz és úgy érzem hogy egyébként is mindig egyedül fog lenni nélkülünk

*
amióta nem írtam semmi különösebb nem történt ha csak az nem hogy amikor újraolvastam amit eddig írtam összetéptem el akartam dobni az egészet de meggondoltam magam és elkezdtem egymás mellé rakosgatni a darabokat végül összeragasztgattam őket és befűztem a naplómba szerintem jól tettem maradjanak meg ezek a napok hetek hónapok hogy min mentem át s különben is rájöttem apa is mondta hogy jó dolog naplót írni mert az ember kiírja a lelkét tisztulnak a gondolatai *tisztul a fogalmazása* ezt apa fogalmazta meg így mert ő tanár és ő szokott ilyeneket mondani és később amikor *az ember* újraolvassa (ezt is apa mondta) megláthatja *honnán hova jutott* hát én oda hogy nekem most már két otthonom van az egyikben én lakom anyával és a tesómmal és az egyikben apa lakik a nővérével de egyedül néha egy-egy hétvégén nála vagyok olyankor finomakat vásárol és finomakat eszünk filmet nézünk és zenét hallgatunk nagyokat kacagunk elmondhatom neki a titkaimat mint eddig és azt ha valami nagyon fáj a múltkor amikor arról beszéltünk milyen jó volt

együtt lenni a tengeren azt mondtam neki hogy (jaj nem is tudom miért kellett kimondanom de azt mondta mindent kimondhatok neki hát kimondtam) hogy akkor éreztem utoljára magam gyermeknek akkor nagyon elkezdett sírni és én is vele de miután befejeztük a sírást vidámkodni kezdtünk és megegyeztünk hogy bár nekem itthon is kell lennem és otthon is kell lennem csupa jó dolgokat fogunk együtt csinálni megígérte megint hogy számíthatok rá és mindent megtesz hogy gyermeknek érezhessem újra magam mert nem nem nem akar többé szomorúnak látni

*
jövő héten újra találkozunk és ez ezután így lesz mindig újra és újra és újra és újra...

Csíkszereda,
2023. december 26. – 2024. január 2.

Michel Tournier (1924–2016) Goncourt-díjas francia író ifjú-sági regényéből közlünk részleteket Szócs Imre fordításában. A Defoe *Robinsonja* ihlette *Péntek vagy a vad életben* a társát szolgaként kezelő, nevelő, irányító, büntető Robinson végül rábízta magát Péntek természetes bölcsességére...

Michel Tournier (1924–2016) francia író

MICHEL TOURNIER Újramesélt Robinson Péntek vagy a vad élet

(Vendrediou la vie sauvage)

3. rész

A látomás

A legforróbb nyári napokon a vaddisznók és dél-amerikai rokonaik, a pekarifélék szokása, hogy alámerülnek az erdőben található mocsarakban. Addig kavarják a lábukkal azok vizét, amíg nagyon híg sárrá válik az egész, aztán belesülylyednek, hogy csak a fejük kandikál ki belőle, és ily módon menedéket találnak a hőség és a moszkítók elől.

Robinson, csalódottan a hajóépítés kudarcá miatt, egy napon nyomon követett egy csapat pekarit, és látta, ahogy azok alámerülnek a dagonyában. Olyan szomorú és fáradt volt, hogy kedve támadt hasonlóképpen tenni. Levetkőzött és belefeküdt a hűvös iszapba, hogy csak az orra, szája és szeme látszott ki belőle. Napokat töltött így a hínár, tavirózsa és békalencse között. A kipárolgó mocsárgőz elbódította. Néha azt képzelte, hogy családja körében van Yorkban, halotta a felesége és a gyermekei hangját. Vagy kisgyerekek képzelte magát, aki egy ringó bölcsőben fekszik, a feje fölött hajladozó faágakat pedig felnőtteknek, akik fölője hajolnak.

Amikor este kikászálódott a langyos latyakból, forgott vele a világ. Csak négykézláb tudott járni, és azt ette, ami ehető a földön az orra előtt talált, mint egy disznó. Nem mosakodott meg, vastag sárréteg borította a testét a talpától a fejéig.

Egy nap, miközben egy vízitormabokrot legelészett a mocsárban, mintha zeneszó ütötte volna meg a fülét. Mintha mennyei szimfóniát hallott volna, angyalok karát, amelynek énekét hárfák kísérik. Robinson arra gondolt, hogy meghalt, és a mennyország zenéjét hallja. Felnézve azonban fehér

vitortlát pillantott meg keleten, a láthatáron. A *Menekülés* felhagyott építőtelepéhez rohant, ahol megtalálta a tűzgyújtó felszerelését. Onnan az odvas eukaliptuszfához viharzott, meggyújtott egy nyaláb száraz ágat, és betolta azt a fa alján tátongó üregbe. Azonnal csípős füstoszlop emelkedett fel, a lángok viszont vártak magukra.

De minek is kellenének? A hajó egyenesen a szigetnek tart, remélhetőleg hamarosan lehorgonyoz a homokpart közelében, és bárkát bocsátanak vízre a fedélzetéről. Az örömtől tébolyultan Robinson rohangálni kezdett fel-alá, hogy inget és nadrágot keressen, végül a *Menekülés* hajóteste alatt találta meg. Aztán a partra rohant, futás közben ujjával próbálta valamelyest elrendezni az arcán vad maszkként összekuszálódott haját és szakállát. A hajó már egészen közel jött, és Robinson tisztán látta a hullámok habjain ingó vitortlát. Egy spanyol galleon volt (16–17. századi hajótípus, amely hadi és kereskedelmi célokat szolgált – a ford. megj.), amilyennel régen Mexikó aranyát, ezüstjét, drágakövet hordták az óceánon át. Ahogy közelebb ért, Robinson csillogó sokaságot pillantott meg a fedélzeten. Valamiféle ünnepély zajlott. A zenét egy kis együttes játszotta, és hosszú, fehér ruhába öltözött gyerekkórus énekelt, amely a tatfedélzeten sorakozott

fel. Arany- és kristálytányérok körül párok lejtettek táncot. Látszólag senki nem vette észre a hajótöröttet, sőt, még a partot sem, amellyel a hajó most már, miután fél fordulatot tett, párhuzamosan haladt. Robinson rohanva követte a parton. Ordított, vadul integetett, néha megállt, hogy felkapjon egy-egy követ és a hajó felé hajítsa. Elesett, talpra ugrott, ismét elesett. A galleon elérte a part szélét, ahonnan homokdűnés rész következett. Robinson a vízbe vetette magát, és minden erejét összeszedve úszott a hajó felé, amelyből most már csak a brokáttal bevont hátsó hidat látta, ott, egy köríves ablakban fiatal lány könyökölt, és szomorúan nézett feléje. Robinson ismerte ezt a kislányt, biztos volt benne. De ki az, ki lehetett? Kiáltásra nyitotta a száját, sós víz árasztotta el a torkát. Már nem látott mást maga előtt, mint a zöld vizet és egy kis méretű ráját, amely riadtan menekül...

Feltörő tűzoszlop ébresztette az ájultságból. Rettenetesen fázott. Odafent, a szakadék tetején az eukaliptuszfa úgy lángolt az éjszakában, mint egy fákllya. Robinson botladozva indult a fény- és hőforrás irányába.

Az éj hátralevő részét a fűben kuporogva töltötte, arcát az izzó fatörzs felé fordítva, és ahogy a melege fogyott, mind közelebb és közelebb húzódott hozzá. Amikor a hajnal első sugarai megjelentek, végre sikerült azonosítania a hajón

látott kislányt. Nem más volt, mint a húga, Lucy, aki évekkel azelőtt meghalt, mielőtt tengerre kelt volna. Tehát ez hajó, ez a galleon – egy olyan hajótípus, amelyet egyébként már két évszázada nem építenek – *nem létezett*. Csak látomás volt, lázas agyának a szüleménye. Robinson végre megértette, hogy a mocsárban való fürdőzés és ez az egész semmittevő élet, amit folytatott, kezdte elvenni az esztét. A képzeletbeli galleon komoly figyelmeztetés volt. Ideje összeszednie magát, elkezdenie dolgozni és saját kezébe vennie a sorsát.

Hátat fordított a tengernek, amely annyi bajt okozott neki, és amely a szigetre érkezése óta kísértette, és elindult az erdő és a sziklás szirtek irányába.

A következő hetekben Robinson módszeresen bejárta a szigetet, és igyekezett megkeresni a forrásokat és természetes rejtékhelyeket, a legjobb helyeket a halászathoz, illetve azokat, ahol kókuszdiót, ananászt, káposztapálmát lehetett találni. A sziget közepén emelkedő sziklás hegy oldalában nyíló barlangban rendezte be fő raktárát. Oda hordott mindent, amit a roncsból ki tudott mozdítani, és amit az elmúlt hónapok viharai szerencsésen megkíméltek. (...) A könyvek, amelyeket a roncs kabinjaiban talált, annyira el voltak ázva, hogy a nyomtatott szöveg eltűnt a lapokról, de Robinson arra gondolt, hogy ha megszárítja a fehér lapokat a napon, felhasználhatja őket naplórásra, persze ha talál tintának megfelelő folyadékot.

A megoldást végül egy halfajta adta, amelyből rengeteg úszkált a keleti szakadékos part alatt. A sünhal félelmetes faj, amely erős harapással és szúrós, mérgező tüskékkel rendelkezik. Amikor az egyik partra sodort példányt megpiszkálta egy ággal, észrevette, hogy bármi, ami a hal hasához ér, élénkpirosra színeződik, és éppen megfelel neki tinta gyanánt. Sietve kifaragott egy keselyűtollat, és máris nekilátott leírni az első szavakat egy papírlapra. Ekkor elhatározta, hogy a legvasztagabb kötetbe feljegyzi nap mint nap a jelentősebb dolgokat, amelyek vele történnek. Az első oldalra lerajzolta a sziget térképét, és odaírta a nevét, amelyet ő adott: *Speranza* (ami reményt jelent). Elhatározta: többé nem fogja hagyni, hogy a kétségbeesés úrrá legyen rajta.

(folytatjuk)

A Szín-téren:
Amy
Lincoln
amerikai
művész

Cudar idő van odakint

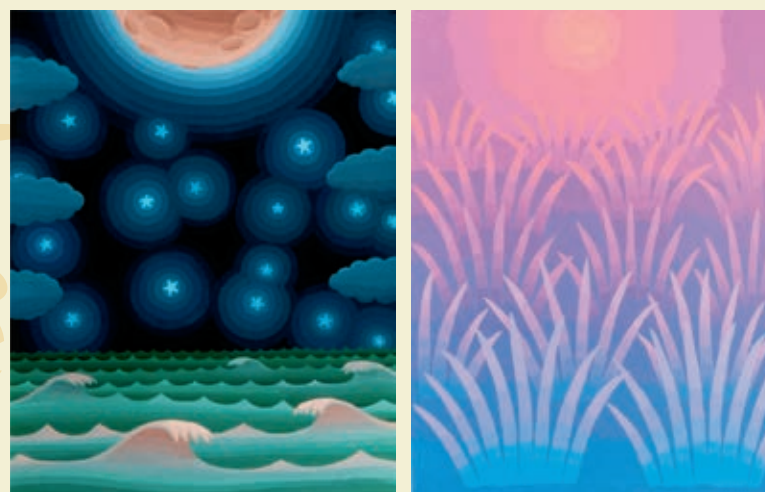
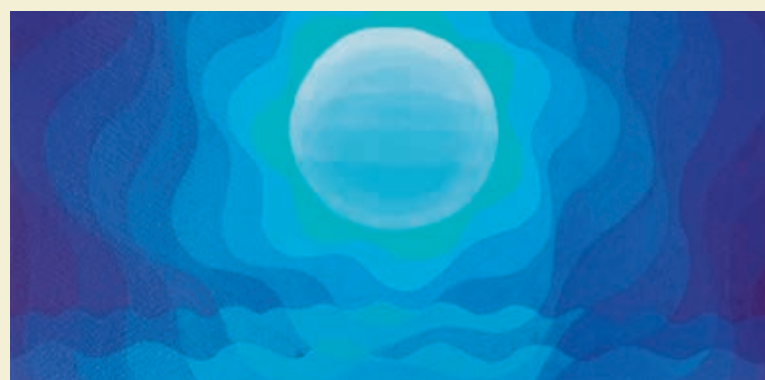

**„AZT HISZEM, VALÓJÁBAN A
FESTMÉNYEIM SOKKAL IRÁNYÍTOTTABBAK
ÉS GONDOZOTTABBAK, MINT
A TERMÉSZET.”**

...Hát bent? Ott valamivel jobbnak kéne lennie. Főleg, ha olyan helyeken járunk a képzelet szárnyain, ahol a képek álomszerűek, mert ahogy az erőterükbe lépünk, a fantázia szülte formák örült vibrálásba kezdenek, és engednek olyasmiket látni és érezni, amiket másképp nem észlelhetünk. Most, itt Amy vezet bennünket festményei által.

A fények visszaverődnek és megtörnek, az átmenetek lépcsőzetesek, de tessék csak hunyorítani: egyből összeáll a kép! A kompozíciók egyszerűek, sablonosak, háromnál több színt nem használ egy felületen. Így könnyebben emlékeztünkbe vésődnek... a hatás mégis lélegzetelállító.

A drága jó festészettanáraim jutnak eszembe, Kosztáncsi Katica néni és Jenő bácsi, akik a kantai rajzosztályban tanítottak Kézdivásárhelyen. Később a szüleim is. Nemrég a vászon preparálásakor emlegettem ismét őket. Igen, az én korosztályom bizonyos szempontból nagyon szerencsésnek mondhatja magát, még látta és hallgatta ezeket a nagy tudású embereket. Akkorák voltunk, mint ti most. Nézzétek meg Amy festményeit! Mi ilyen típusú munkákat hoztunk létre az említett mesterek hatására, irányításuk alatt. Nem viccelek. Mire vezettek rá? Kromatika, kompozíció, kifejezőmód, érzelmvilág, módszer. Először is vázlatolni kellett, ami a mi esetünkben a rajzot jelentette. Albumokból, katalógusokból lehetett ihletet meríteni – nem másolni. Aztán több vázlatból egy-egy elemet kiemelve megszületett a végleges vázlat, lehetett figuratív kompozíció vagy tájkép, amelyet rács-módszerrel átültettünk egy nagyobb hordozóra,

a látványt ott első kézből megtapasztalhatta. Ha lát egy izgalmas növényt, köréje építi a kompozícióját, amely már a saját elképzelése szerinti, kitalált világ lesz. Imádja Henri Rousseau munkáit, szereti, hogy nagy elődje valójában soha nem járt trópusi dzsungelben, összes forrásanyagát egy párizsi botanikus kertből és könyvekből szerezte be.

Igyekszik minél élénkebbé tenni a színeket, miközben világosban és sötétben is modellezi a formát. A szín gyakran a festmény kiindulópontja. Megpróbál olyan színek kombinációt kitalálni, amilyent még nem használt, vagy arra gondolni, hogyan változtathat meg bizonyos színeket egy tájban úgy, hogy a közlendő továbbra is érthető legyen. A színeket ecsettel keveri papírpalettán, ismét a lehető legkevesebb pigmentalanyag felhasználásával. Ha kevés összetevőt használ, könnyebben megjegyezhető, és a szín valóban élénk marad.

**„(SENDELETEKET ÉS TÁJKÉPEKET
KÉSZÍTEK, AMELYEKEN KONKRÉT
NÖVÉNYFAJOK KÖZELRŐL TÖRTÉNŐ
ÁBRÁZOLÁSAI LÁTHATÓK. A
NÖVÉNYKÉPEKET OLYAN TERMÉSZETI
ELEMekkel KOMBINÁLOM, MINT A
TÁVOLI HEGYEK, BOLYHOS FELHŐK,
NAPSUGARAK, IZZÓ HOLD ÉS
PISLÁKOLÓ CSILLAGOK. A NÖVÉNYEK
SZÍNESEK, SŰRŰ MINTÁZATÚAK
ÉS EGY KICSIT SZÖRNYŰEK IS. A
KOMPOZÍCIÓ EGYIK VÉGÉTŐL A
MÁSÍKIG ÉRNEK, ÁTFEDIK EGYMÁST,
ÉS TERMÉSZETELLENESEN ÉLÉNK
EGYET TÁRNAK FEL.”**

vászonra vagy kartonra. Utána a kidolgozás következett. Ha kihoztuk magunkból a legjobbat, jutalomként kiállították munkáinkat az év végi tárlaton, a legjobban sikerült fő műveket pedig hazai vagy külföldi rajzpályázatokra küldték el, ahol sok esetben díjazták ezeket...

Amy is így kezdte. Portrékat, önarcképeket, cserepes növényeket rajzolt. Jó pár éve csak növényeket fest akrillal. Neki is van vázlatfüzete, abból indul ki. Édesanyja kertje nagy hatással lehetett rá, hiszen a törődést, érdeklődést, növekedést, magát

Csak egy portré?

Manapság bármelyikünkről könnyen készíthető fénykép, sőt, gyakran saját magunkat fotózzuk úgy, ahogy nekünk tetszik. Ha egyik vagy másik felvétel nem sikerül, vagy rájövünk, hogy mégsem áll jól a szín, amelyet viselünk, nem nagy dolog: simán kitöröljük a képet, esetleg majd készítünk újat.

Ha egy kicsit visszamegyünk az időben, rájöhetünk: szüleink, nagyszüleink számára is fontos volt, hogy megörökítsék életük nagy eseményeit. Mivel azonban a fényképezés nem volt annyira elterjedt, mint manapság, az emberek jobban odafigyeltek, hogy miről készül kép, a megőrzött fotókat pedig mi is sokkal jobban értékeljük, mint a maiakat.

Hát még ha visszamegyünk egy olyan korba, amikor a fényképezés alig volt elérhető, így aki tehette, festményen örökíttette meg családját vagy saját magát. Erre azonban tényleg csak nagyon keveseknek volt lehetőségük, hiszen nem sokan engedhették meg maguknak, hogy megfizesse nekik egy festőt! Ha tehát valaki portrét rendelt magáról, semmit nem bízott a véletlenre: ez volt ugyanis az egyetlen lehetősége, hogy képileg kifejezze a családi és társadalmi szerepét, gazdagságát, műveltségét, ízlését, sikerét.

Sevastia Mureșianu portréja a Casa Mureșenilor múzeumban
Fotó: Ladó Ágota

Korabeli fotográfia Sevastia Mureșianuról
(a Casa Mureșenilor múzeum jóvoltából)

Ezek alapján mit mondhat el nekünk egy portré, ha fogalmunk sincs, hogy kit ábrázol?

A hölgy, akit ezen a festményen látunk, rendelkezett tehát olyan vagyonnal, amely lehetővé tette számára, hogy portrét festessen magáról. Gazdagságára azonban nemcsak ebből következtethetünk, hanem ékszereiből is: a különleges fülbevalók, gyöngysorok, az aranyból készült mellű és a karperecek mellett feltűnő, hogy bal kezének minden látható ujján gyűrűt visel, mint ha kihasználta volna a helyzetet, hogy kollekcióját bemutassa. A gyűrűsujjon lévő gyűrű viszont eltér a többitől. Ennek alapján feltételezhetjük, hogy ez jegygyűrű, és viselője a kép készítésének idején férjnél volt. A ruha és a fátyol szintén drágának tűnő anyagból készült, finom díszítéssel. A fátyol alatt ráadásul valamiféle levélfűzér egészíti ki a frizurát. Ez minden bizonnyal divatos megoldás lehetett akkoriban, hiszen ha a festményen szereplő nő csak úgy kitalálta volna, hogy egy ágat tűz a hajába, ráadásul meg is festeti magát azzal,

valószínűleg mindenki elég furcsán nézett volna rá. Szóval nemcsak ismerte, hanem követte is a divatot!

Azt már mondani sem kell, hogy nem mezei vagy más fizikai munkát végzett, ugyanis kezei sértetlenek, sőt, ápoltak, és szinte puhának hatnak, akárcsak arcbőre és a haja is. Végül, mielőtt továbblépnénk, van még egy részlet, amelynél érdemes elidőzni: az ábrázolt hölgy nyakában, a gyöngysoron függő kereszt. Ez többnek tűnik egyszerű dísznél: a koronára utaló felső rész miatt sokkal inkább egy kitüntetésre emlékeztet. Miért kaphat valaki kitüntetést?

Alaposan megnézni egy képet és elgondolkodni, hogy az mi minderről árulkodik, az egyik kedvenc tevékenységem, és szerencsém van, mert ezt szinte bármilyen képpel játszhatom.

Persze van, amikor jobban szeretem, ha nem mindent nekem kell kitalálnom, hanem valaki elmeséli, hogy szerinte mit érdemes tudni, vagy elolvashatok egy leírást. A festmény, amelyet mostanáig nézegettünk, Brassóban található, a *Casa Mureșenilor* (Mureșianuék háza) múzeum állandó kiállításában. Egy múzeumban pedig ritkán fordul elő, hogy egy kiállított tárgy mellett ne szerepeljen valamiféle magyarázó szöveg. Így, ha Brassóban jársz, és előben is megnézed ezt a portrét, rögtön mellette el is olvashatod, hogy az ábrázolt személy nem más, mint Sevastia Mureșianu, aki éppen kétszáz évvel ezelőtt, 1824-ben született, és 1879-ben halt meg. Édesapja Dimitrie S. Nicolau bolgárszegi (románul: Șcheii Brașovului, Brassó egyik történelmi városrésze, ami külön is megérne egy beszélgetést) gazdag kereskedő, édesanyja a szintén tehető családból származó Maria Păuna volt. Sevastia alapító tagja volt a Román Nők Egyesülésének. 1840. február 19-én kötött házasságot Iacob Mureșianu tanárral. Házasságukból tíz gyermek született, közülük négyet azonban sajnos nagyon korán elvesztettek.

A nyakékkal kapcsolatos feltételezéssel pedig nem fogtunk mellé, hiszen Sevastia egyike volt annak a tizenhárom erdélyi nőnek, akiket I. Károly román király Erzsébet-keresztrel tüntetett ki a román függetlenségi háborúban tanúsított magatartásukért, támogatásukért.

Ez egyszerre talán túl sok információ. Segíthet jobban érteni az egészet, ha hozzáteszem, hogy Brassó akkoriban Brassó vármegye székhelyeként Magyarországhoz tartozott, a városban viszont nagyjából egyenlő arányban laktak németek, románok és magyarok. A román közösség, különösen annak kiemelkedő szereplői – például a Mureșianu család tagjai – természetesen figyelemmel követték a közeli határ túloldalán zajló eseményeket, így az 1877–78-as orosz–török háborút, amelybe Románia is bekapcsolódott, és ennek eredményeként elnyerte függetlenségét az Oszmán Birodalommal szemben.

Subscris'a, invitata de santiani'a obligatiunei, ce o are fiacare sufletu romanu, de a sari intru ajutoriu fratiloru de unu sauge, cari se afla in suferintie, si cu atatu mai vertosu intru ajutoriulu eroiloru romani, cari sangeru ori-si-unde in lupta pentru apararea existentiei nationale romane, offeru pe sam'a braviloru ostasi raniti din Romani'a 30 Chilogramme de scame si bandage, invitandu pe tote sororile romane la asemenea offeriri, cu cari detorimu consangeniloru nostri ostasi raniti in batalia. — Brasiovu, 7/19 Maiu 1877.

Sevastiana I. Muresianu m. p.

Sevastia Mureșianu felhívása a háborús sebesültek megsegítésére a Gazeta Transilvaniei 1877. május 8-i számában

Bár egy másik országban élt, Sevastia nemcsak figyelte a történeket, hanem támogatta is a Romániában harcolókat! Ezt bizonyítja egy újsághirdetés, amelyben a sebesültek megsegítésére szólította fel az együttérző brassói és erdélyi románokat. A felhívás szövegét te magad is elolvashatod itt. Milyennek tűnik az akkor használt román nyelv a maihoz képest? Mi változott azóta?

Fontosnak tartom elmondani még azt, hogy abban a korban, amikor Sevastia élt, a nőknek elsősorban feleségeknek és anyáknak kellett lenniük, és jól meghatározott társadalmi elvárások szerint éltek az életüket. Feleségként Sevastia is a férje mellett állt, társa volt mind a hétköznapokban, mind a munkában. Anyaként nagy odafigyeléssel nevelte, irányította gyermekeit, és később is lelkiismeretesen segítette a családon belüli kapcsolattartást. Mindezekon kívül azonban jelentős munkát végzett a közösségeiben is. Részt vett a nőegylet létrehozásában (eredeti nevén Reuniunea Femeilor Române – ugyanebben az időszakban természetesen az erdélyi magyar nők is igyekeztek egyletekbe szerveződve tevékenykedni). Segítette az árvákat, háborús sebesülteket, kulturális és jótékonyági eseményeket, bálakat szervezett. Van valami, amit követendő példának tartasz az életében, esetleg valami, amire ma is ugyanúgy szükség van?

Sevastia Mureșianu portréját itt tudod megnézni: *Casa Mureșenilor* múzeum, állandó kiállítás (Brassó, Piața Sfatului 25., nyitva keddtől szombattig 9 és 17, illetve hétfőn 11 és 17 óra között; további információk és virtuális séta: <https://muzeulmuresenilor.ro/tur-virtual/>)

Humoron innen, komorságon túl

Az októberi és novemberi Olvasólámpában inkább a hömpölygés, nyomasztó témák sora uralkodott. Nem tudom, ti hogy vagytok vele, de a hosszú és élménydús forró nyári napok után engem megvisel a nyirkos, egyre hűvösödő tanévkezdés. Valószínűleg ennek tudható be az őszi komorkodás is. Most viszont nyakunkon a karácsony, fel lehet lélegezni, és végre ajándékozásról és nagy lakomákról álmodozni.

A karácsony a szeretet, az ajándékozás és az együttléte ideje, de vajon hogyan alakult ki ez az ünnep? Miért díszítünk fát, ki az a Mikulás, és miért ünneplünk pont decemberben? Hadd meséljek erről egy kicsit!

Kezdjük a karácsony alapjával: a keresztények ilyenkor Jézus Krisztus születésére emlékeznek, és bár a Biblia nem mondja pontosan, mikor született, idővel december 25-e vált születése napjává. Ide nyúlik vissza a betlehemes jelenet, az angyalok, a pásztorok és a három bölcstörténete is. Sok karácsonyi dísz és szokás ezt örökíti meg.

Az ősi népek szintén megünnepelték a téli napfordulót, amikor az év leghosszabb éjszakája után végre egyre több fény érkezik, hosszabbodnak a nappalok. Hallottatok már a rómaiak szaturnália elnevezésű ünnepeiről? Ez az ókori Róma egyik legnépszerűbb, december közepén, a téli napforduló környékén tartott fesztiválja volt, amelyet Szaturnusz isten, a mezőgazdaság és termékenység védelmezőjének tiszteletére rendeztek. A december 17-én kezdődő ünnep több napon át tartott, és ilyenkor az emberek egyfajta „fordított világot” hoztak létre: a hagyományos társadalmi rend felborult, a rabszolgák ideiglenesen szabadok lettek, még a ház uraival is egyenrangúként étkeztek. Az ünnepre jellemző volt a nagy lakomák, játékok és mulatságok sora. Az emberek ajándékokat cseréltek, gyertyákat gyújtottak és énekeltek, ami egyes történészek szerint inspirációul szolgált későbbi ünnepi hagyományok, például a karácsony kialakulásához is. A szaturnália egyszerre volt alkalom az elengedésre és a közösségi összetartás megerősítésére. Az ünnepi időszakban gyakoriak voltak a díszített zöld ágak és a színes díszek, amelyeket a közterületeken és a lakásokban helyeztek el.

Az északi népek a Yule ünnepén örökzöld növényekkel díszítették házaikat, hogy a tél közepén is emlékezzenek az élet folytatódik. Ez a karácsonyfa állításának egyik alapja is.

És ki is a Mikulás? Szent Miklós, a 4. századi jószívű püspök híres volt arról, hogy szívesen segített a szegényeken, és ajándékokkal lepte meg a gyerekeket. Az ő jószágos alakja alakult idővel Mikulássá.

Szóval, a karácsony nem csupán egy ünnep, hanem sok-sok különböző kultúra és hagyomány keveréke, amelyet a keresztény szokások, az ősi téli ünnepek és a modern szokások mind-mind formáltak. Ez az időszak a szeretet, a család, az ajándékok és a fény ünnepe, amelyet világszerte izgatottan várnak.

Összegyűjtöttem nektek néhány könyvet, amelyek jó olvasmányok lehetnek a téli szünetben, és akár ajándékként is megállják a helyüket!

ALEX MOLDOVAN

Olgica és a drága nagyapa

Vass József illusztrációival
Fordította Demény Péter

Cerkabella Könyvkiadó, 2023

Ismeritek azt a mondást, hogy ne vedd magad túl komolyan? Alex

Moldovan *Olgica és a drága nagyapa* című könyve olyan történet, ahol a humor, az önirónia és a szarkazmus segít a túlélésben. A könyv főhőse, Olgica tizenkét éves lány, aki egy átlagos napján szinte fel sem ébred még a reggeli kábulatból, amikor rájön, hogy családja titkos történeteket rejteget előle. Ebben a regényben a valóság és a fantázia határai összemosódnak: Olgica nagyapja egy különös figura, aki nemcsak örökséget ad át az unokájának, hanem a múlt és a jelen titkaival is megismerteti.

Olgica karakterével nem könnyű azonosulni: különösége, vörös hajkoronája, kiemelkedő intelligenciája nem segíti a beilleszkedésben. Moldovan regénye a családi kötelékek és meglepő kalandok egyvelege. A Pulp Fiction című film

szürreális és váratlan kalandjaihoz hasonlóan egyszerre bizarr és vicces, miközben mélyebb, elgondolkodtató témákat is felvet. Például, hogy a szülők tényleg komolyan gondolják-e az abszolút őszinteségről szóló szavaikat. Mert mindig vannak dolgok – és ennek egy külön fejezetet szentel Alex Moldovan –, amelyeket a felnőttek nem magyaráznak el. Ellenben azt hajtogatják, hogy édesem, nekem bármit elmondhatsz.

A regény egy prologusból, ötvenegy fejezetből és egy epilógusból áll. Ijesztően hangzik, de korántsem egy ötszáz oldalas könyvre kell gondolni. Csupán arról van szó, hogy levegős, könnyen emészthető, rövid, pár oldalas fejezetekre tagolódik. Minden fejezet a lényegét jól átfogó, kifejtő címet kap, amelyek térképül szolgálnak az események sűrű erdejében. Moldovan egy interjúban elmondja, a könyveit arra építi, hogy az olvasók soha ne unatkozzanak: „Nem szeretem, ha valaki elalszik olvasás közben.”

A történetben nemcsak a kalandok fontosak, hanem a generációs különbségek és a közös élmények is, amelyek Olgicát és a családját közelebb hozzák egymáshoz. A szerző sokszor tart iskolai találkozókat fiatal olvasóival, és szereti őszintén, olykor zavarba ejtő kérdéseiket, hiszen ezek adják az ötleteket a történeteihez. A karakterei

„valódiak”, olyanok, akik az olvasókhöz hasonlóan gondolkodnak, kérdeznek és olykor bolondoznak, magyarázza egy másik interjúban. Az olvasó pedig, akárcsak Olgica, nemcsak folyamatosan csodálkozik, hanem elmerül egy olyan világban, ahol minden lehetséges, és ahol még a legnagyobb kihívások is kalanddá alakulnak.

A regény minden oldalán újabb és újabb meglepetések várnak, miközben Moldovan finom humorral és éles leírásokkal mutatja be a családon belüli viszonyokat, a nemzedékek közötti különbségeket, és azt, hogy miképpen formálják

életünket a velünk élő személyek. A szórakoztatóan őrült történetben Olgica olyan világba csöppen, ahol mindennek van egy másik, titkos értelme, és ahol mindig lehet valami másra is számítani, mint amit az ember elvárna.

Az *Olgica és a drága nagyapa* minden lapján új kérdéseket és kihívásokat hoz, miközben megerősíti azt az alapvető igazságot, hogy a kaland mindig ott kezdődik, ahol a legkevesebb a biztonságérzet.

TURI LILLA

Amire emlékszem

A szerző rajzaival

Csimota Könyvkiadó, 2021

Ez a kötet nem csak egyszerű képeskönyv: igazi időutazás. Olyan pillanatokra hívja fel a figyelmet, amelyek mindannyiunk életében fontosak lehetnek – legyen szó családi eseményről vagy az első szerelemről. Az emlékek áradása, amit a könyv megjelenít, olyan érzéseket ébreszthet bennünk, amelyeket talán elfelejtettünk, de a képek és a szövegek segítenek újra megtalálni őket – vagy újabb gondolatokat indíthat el, ahogy a saját életünkre reflektálunk.

Turi Lilla nemcsak expresszív illusztrációkat készített, hanem minden egyes szokatlan kép mögött rejtőzik egy történet is. Az *Amire emlékszem* nem egy gyorsan elolvasható történet: olyan könyv, amelyre érdemes időt szánni, és mélyebben elgondolkodni a rajzok és szavak által keltett érzéseken. És mikor máskor, ha nem az év utolsó hónapjában keríthetünk alkalmat egy kis számvetésre?

MÁRAY MARIANN

Az a sok magányos ember

A szerző rajzaival

Csimota Könyvkiadó, 2024

Képzeltetek el egy lakóházat, ahol mindenki a saját kis világában él mindennapi teendőivel elfoglalva: van, aki a számítógép előtt ül, más tévét néz, olvas. Máray Mariann könyvében mindannyian egy kicsit magányosak, de egyszer csak történik valami, ami összeköti őket: az egyik lakó cicája kiszökik az ablakon.

Ahogy a macska kalandja elkezdődik, a szomszédok is megmozdulnak, és hirtelen már nem különálló, magányos emberek, hanem egy emberként dolgoznak össze. Az izgalmas keresés során kiderül, hogy sokkal több közös van bennük, mint gondolták.

Ez a szöveg nélküli, illusztrációs könyv is kiváló alkalmat teremt az elcsendesedésre, befelé fordulásra. Néha a kevesebb több. Félre ne értsetek, imádkozz, hajnalig fent ülni és történeteket mesélni, hallgatni. Azonban képeket olvasni teljesen más: olyan, mint egy rituálé. Elolvassod a képeket, közben ezernyi gondolat fut át rajtad, amelyeket nem kell formába öntened. Csak hagyod, hogy folyjon...

SZABÓ ENIKŐ (VÁLOGATTA)

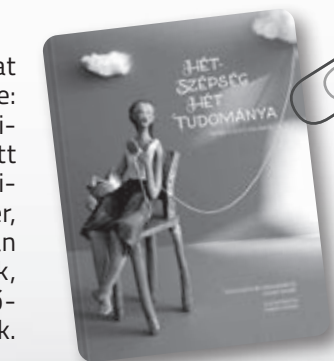
Hétszepség hét tudománya

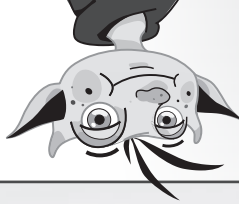
Karda Zenkő illusztrációival

Kreatív Könyvkiadó, 2021

A *Hétszepség hét tudománya* válogatást Szabó Enikő meseterapeuta és mesemondó szerkesztette egy kötetbe. Ezek a történetek a nővé válásról szólnak – nemcsak nőknek.

Az illusztrációkat Karda Zenkő készítette: egyedi, háromdimenziós, teátrálisan fotózott jelenetek. A kerámiafigurák, a festett háttér, az apró tárgyak olyan benyomást keltenek, mintha egy bábelőadás részleteit látnánk.

A könyvben minden mese egy saját kis univerzum, amely csak arra vár, hogy felfedezzétek.

A szövegek más-más szemszögből mesélnek a női lélek bátorságáról, az erőről, az anyaságról, a szeretetről és persze a játékos, vidám pillanatokról. Olyan karakterekkel

MARTA GUŚNIEWSKA

Ha lúd, legyen kövér!

Robert Romanowicz
illusztrációival

Pászt Patrícia fordítása

Wonderland Alapítvány, 2022

Képzeltetek el egy ludat. „Illene” kövérnek lennie, de ő sovány – és ami még különösebb, szokatlanul szomorkás is. Marta Guśniowska mesekönyve a kissé suta, de melegszívű lúdról szól, aki nemcsak megjelenésében, hanem hozzáállásában is kilóg a sorból. Miközben a többi lúd boldogan gágog és kapingál, ő depresszióval küzd. De vajon miért? Talán, mert úgy érzi, hogy sehogy sem tud megfelelni a többiek

találkozhatok, akik különleges képességekkel, bölcsességgel rendelkeznek, és olyan élethelyzetekkel néznek szembe, amelyek kitartásra, a szabadságra vagy éppen arra tanítanak, hogy merjünk húek maradni önmagunkhoz.

elvárásainak. A könyv váratlanul komoly témákat dolgoz fel, kedves és abszurd helyzetekbe ágyazva. Ezért esett a választásom erre: kiváló ajándék lehet karácsonyra. Sőt! A karácsonyi vacsora után, amikor mindenki pukkan ki a sok finomságtól, üljetek le és nevessetek jót együtt ezen a kortalan mesén. Viszonylag rövid és minden korosztály számára élvezhető olvasmány.

Laboda Kornél írja a könyv hátsó borítóján: „Merész, mert olyan fajsúlyos témákat jár körül, mint a depresszió vagy az élet értelme. Sikeres, mert ezek a súlyok egy pillanatra sem nehezítik el, sőt, épp ellenkezőleg: lehetővé teszik, hogy meglepő magasságokig szárnyaljon anélkül, hogy súlytalanná válna. És mindeközben nem átallja halálra röhögtetni olvasóját az abszurdabbnál abszurdabb helyzetek, szerethetően örült karakterek és sziporkázó párbeszédok kavalkádjával.”

a változás. A változás, amely néha teljesen váratlanul érkezik, és nem lehet előle elfutni, bármennyire is szeretnénk.

Könyved stílusával és őszinte megjegyzéseivel ez a könyv valószínűleg mindenkinek segít abban, hogy egy kicsit másképp nézzen szembe a hétköznapi aggodalmakkal. Megtanít arra, hogy jó, ha időnként nem vesszük annyira komolyan önmagunkat. Ahogy Clarice édesanyja is megjegyzi: néha jobb, ha nem tépelődünk a dolgokon túl sokat, mert úgyis csak összezavarodunk. Clarice nagymamája viszont azt vallja, hogy mindannyian csak apró pontok vagyunk a világmindenségben, és ettől lesz igazán felszabadító nem aggódnunk annyit az apróságokon.

Kinek arany, kinek szalma

Van, aki több ezer lejes, más olcsó készüléket használ, és van, akinek egyáltalán nincs telefonja. Egyik iskolában van okostábla, felszerelt laboratórium, a másikban nincs. Ez a cikkünk borulátó megállapításokkal kezdődik, de tény: a társadalom egyenlőtlen, nem mindenkinek jut ugyanannyi. Hogyan jelennek meg az egyenlőtlenségek az életünkben, és hogyan küzdhetünk ellenük? Gondolkodjunk együtt!

Az egyenlőtlenségek mindenhol ott vannak, és megmutatják, hogy a társadalom különböző rétegeihez és osztályaihoz tartozó emberek milyen mértékben jutnak hozzá a szükséges tárgyakhoz, eszközökhöz, tudáshoz és lehetőségekhez. Az oktatásban, a gazdaságban, a munkaerőpiacon és az egészségügyben is jelen vannak, gyakran láthatatlanul, de annál erősebben befolyásolják az emberek életét és jövőjét.

Akinek jobb telefonja van, jobb képeket tud vele készíteni, vagy tisztábban szól a zene a készülékéről. Vajon csak

erről lenne szó, vagy van valami ezen túlmutató hatása is annak, ha különböző minőségű és mennyiségű eszközökhöz, tárgyhoz, tudáshoz és információhoz férünk hozzá? Nemcsak az érdekes kérdés, hogy miért rendelkezünk különböző értékű tárgyakkal, hanem az is, hogy miért van valakinek korlátlan vagyona, míg másoknak fedél sem jut a fejük fölé. A különbségek gyakran gigantikusak.

Az egyenlőtlenségek hajlamosak egy hógolyóhoz hasonlóan növekedni – minél több előnyhöz jut valaki most, annál több további előnyhöz jut később.

Vegyünk egy példát: Sári 12 éves diák, egy közepes méretű városban él, közel a központhoz. Szüleinek átlagos jövedelmük van, és Sári egy jól felszerelt iskolába járhat, ahol kényelmes székek, okostáblák és megfelelő világítás segíti a tanulást. Ezek a kényelmi tényezők nem

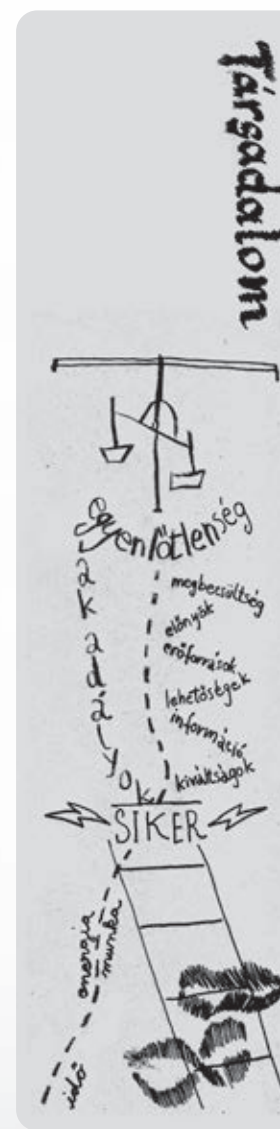
tűnnek jelentősnek, de hosszú távon nagyban segítik a koncentrációt és a jó eredmények elérését. Így Sári sikeres lesz az iskolában, továbbtanul és jó állást szerez. Ezzel a háttérrel valószínűleg egy jó környéken fog élni, ahol az ő gyerekei is hasonló színvonalú iskolába járhatnak, és esélyük lesz a társadalmi normaként elfogadott sikeres életre.

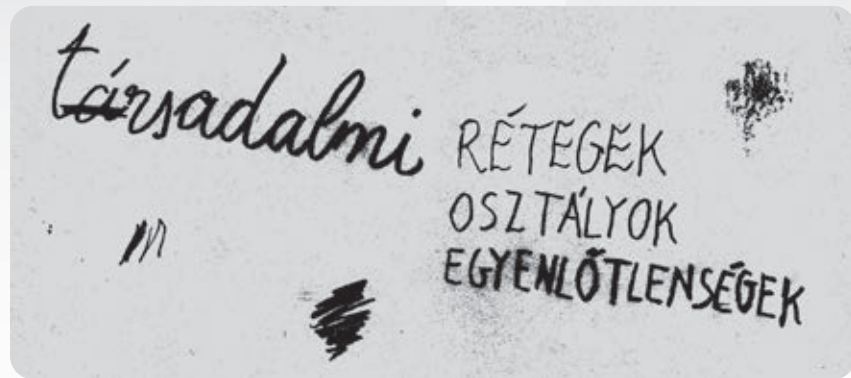
Nézzünk egy ellenpéldát: Anna vidéki, alacsony jövedelmű családban nő fel. Iskolája elavult, modern felszerelés nélküli, a tantermek zsúfoltak. Szülei alacsony iskolai végzettséggel rendelkeznek, és nem tudják biztosítani számára a tanuláshoz szükséges eszközöket, magánórákat. Annának, még ha szorgalmas és tehetséges is, az előtte álló akadályok leküzdése sokkal több időbe és energiába kerül, mint Sárinak. Nagy valószínűséggel hasonlóan nehéz körülmények között fognak felnőni gyerekei is, amíg meg nem szakad a körforgás.

Természetesen nem azt mondom, hogy az azonos jó vagy rossz körülmények mindig ugyanazokat az eredményeket hozzák, de számos hazai és nemzetközi kutatás bizonyítja, hogy az elsődleges családi környezetből csak nagy erőfeszítéssel lehet kimozdulni.

Gyakran halljuk, hogy mindenki képes feljutni a társadalmi ranglétrán, csak meg kell dolgoznia érte – ezt nevezzük meritokratikus (jelentése: saját érdem, teljesítmény szerinti) megközelítésnek. Amikor ezt állítjuk, nem vesszük figyelembe, hogy adott esetben mennyi lemaradást kell behozni, és hogy mennyi extra munkával jár megszerezni azokat a kiváltságokat, amelyek nem adóttak nekünk. Gondolj csak arra, milyen nehézségeket okozhat, ha a szüleid nem tudtak segíteni például a számítógép használatában.

Emlékeztek arra a képre, ahol egy futóverseny résztvevői különböző helyekről indulnak, és eltérő távot kell futniuk? Ez jól szemlélteti a társadalmi egyenlőtlenségeket: nem mindenkinek kell ugyanolyan keményen dolgoznia, hogy elérjen

valamit. Néhányan előnyből indulnak, így számukra a siker könnyebb.

A szüleim nem tanultak tovább, én vagyok az első a családban, aki egyetemi diplomát szerzett. Tizenévesen kezdtem észrevenni, hogy a barátaim sokkal több könyvet, zenét és művészt ismertek, mint én. Azt is láttam, hogy bár a szüleim szívesen vásárolnak nekem könyveket, nincs sok tudásuk azzal kapcsolatban, hogy mit ajánljanak nekem, ehhez képest a barátaim könyvespolca roskadáig volt jó könyvekkel, és gyerekkoruk óta szívták magukba a magas színvonalú irodalmat és művészeteket.

Egy időben nagyon frusztrált és dühös voltam emiatt, igazságtalannak éreztem, és nem tudtam, hogyan viszonyuljak a barátaimhoz. Aztán szerencsémre elkezdtem beszélni ezekről az érzésekről, és rájöttem, hogy nem a barátaim tehetnek a helyzetemről. Más körülmények között éltek, és más kihívásokkal szembesültek. Meg kellett tanulnom a frusztrációimat jó energiákká változtatni. Ma már duzzogás helyett szívesen megosztom másokkal ezeket az élményeimet.

Fontos, hogy a társadalom által értékesnek vélt előnyök nagyobb megbecsülést is biztosítanak. Az anyagi javak, tudás vagy kapcsolatrendszer hatalmat és befolyást biztosít azok számára, akik birtokolják. Ez a hatalom lehetővé teszi, hogy könnyebben érvényesítsék érdekeiket és több lehetőséghez jussanak, mint azok, akik kevesebb erőforrással rendelkeznek.

Mit tehetünk?

Az egyenlőtlenség nem pusztán egyéni döntés vagy szerencse kérdése. A társadalmi rendszerek úgy működnek, hogy gyakran előnyben részesítik a már amúgy is jobb helyzetben lévőket. Ezért annak megoldása, hogy mindenkinek egyenlő esélyei legyenek, rendszerszintű változtatásokat kíván. A társadalomnak olyan lehetőségeket kell biztosítania, amelyekkel mindenki méltósággal élhet és kiteljesedhet. Ez magában foglalja az oktatás minőségének javítását, a

lakhatási körülmények biztosítását, a munkaerőpiacon való esélyegyenlőséget, valamint az állam által biztosított szociális támogatások megerősítését, hogy azok segítsék a rászorulókat. Az egyenlőtlenségek csökkentésének része az is, hogy a közösségek támogatják egymást és a hátrányos helyzetűek beilleszkedését.

Gyerekként, kamaszként, majd fiatal felnőttként mi is tehetünk ellene úgy, hogy felismerjük az egyenlőtlenségeket és beszélünk róluk. Lehet, hogy nem tudunk nagy változást elérni, de minden apró lépés számít. Forduljunk kedvesen és megértően társaink felé, sosem tudhatjuk pontosan, ki min megy keresztül. A közösségekben levés fontos része, hogy megosztjuk egymással a javainkat. Ha például van extra füzetted, tollad, szendvicsed, oszd meg másokkal. Ha már nem használod egy pulcsit, társasjátékot, kulacsot, add át inkább másnak, ahelyett, hogy kidobd. De a tudásodat is megoszthatod: segíthetsz egy barátnak a házi feladatában és a tanulásban. Kedvenc osztózkodási formám a közös kajálás, nagyon jó közösségi élmény, amikor kiülünk egy pokróccal a parkba, és mindenki bedob valamit a közösbe. Hiszek benne, hogy együttműködéssel olyan közösségekben élhetünk, amelyek támogatnak és megerősítenek.

Az egyenlőtlenségek sokszor generációkon átívelnek, és a változás hosszú folyamat. De a mindennapi apró cselekedeteink, a beszélgetések, amelyeket barátainkkal vagy családtagjainkkal folytatunk, segítenek abban, hogy a következő nemzedék már egy egyenlőbb világban nőjön fel. Ez persze nem azt jelenti, hogy mindenkinek pontosan ugyanolyan körülmények között kellene élnie, hanem azt, hogy mindenkinek megadasson a lehetőség a kiteljesedésre, a méltó életre. A kis lépések segítenek, hogy a társadalom minden tagja érezze: nem vagyunk egyedül, és hogy az egyenlőtlenségek nem természetesek, hanem megváltoztathatók.

Ha neked is fejtörést okoznak a fentiekhez hasonló gondolatok, beszélj róla a barátaidal. Nekem mindig nagyon sokat segít a felismerés, hogy nem vagyok egyedül.

Kaland vagy káosz?

Mikor éri meg igent és mikor nemet mondani

Mostani cikkem témáját egy anyukával történt beszélgetés adta. Egy aktuális botrány kapcsán merült fel benne a kérdés, hogy mikor érdemes a világ veszélyeiről beszélni a gyermekekkel. „Én nem szeretném, ha azt hinné a lányom, hogy a világ egy veszélyes hely. Mindig azt mondom neki, hogy az emberek alapvetően jók, de mint mindenhol, a jófejek között is vannak szomorúak vagy gonoszak, akiktől óvakodni kell.” Szép és jó dolog optimistának lenni, de ne csapjunk át a másik végletbe. Igenis vannak olyan reális veszélyhelyzetek, amelyektől tartózkodni kell. De honnan tudhatod, hogy éppen életed kalandjából maradsz-e ki, vagy egy egész életedre kiható sebet kerülsz el? (Tudom, tudom, a világ nem ennyire szélsőséges, de ti egyrészt kamaszok vagytok, szeretitek a drámai felhangot, másrészt nyomtatásban is jobban mutatnak a grandiózus szavak. :)

Az a véleményem erről, hogy jó esetben van egy olyan iránytű bennünk, amely jelzi, mikor kell futni, kiben lehet megbízni. Kamaszkoromban, majd fiatal felnőttként is megannyi kalandban volt részem, amire ugyan sem benneteket nem biztatnának, sem a leendő gyermekeimet. Mégis, ha visszaneztek, egyikből sem lett visszafordíthatatlan katasztrófa, s úgy gondolom, a belső iránytűm segített nekem. Vagy két eszméletlenül kifáradt és kiégett, karikás szemű őrangyalom van, akik még mindig pihegnek az éveken át tartó, szakadatlan melójuk miatt.

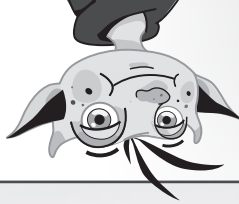
Amint azt tőlem megszokhattátok, az ilyen filozofikus kérdésnek szeretek utánajárni, hátha léteznek tudományos tények, feltevések vagy kutatások, amelyek által jobban megérthetjük a témát és általa önmagunkat. Ebben a cikkben szó lesz a belső iránytűről, vagyis az intuícióról, de arról is, hogy melyek azok a kalandok, amelyekre éppen igent vagy nemet lehet mondani.

Joseph Campbell amerikai mítosz- és valálkutatató 1949-ben írt egy monumentális művet arról, hogy milyen elemek kötik össze a világ mondáit, mítoszait, meséit és történeteit. Melyek

azok a pontok, amelyekben az összes ilyen történet közös? Következtetéseit 12 pontba foglalta, s így alakult ki a „hős útja”, amely nem csupán dramaturgiai módszer, hanem önismereti út is lehet. Fun fact, hogy George Lucas a szakdolgozatát is ebből írta, s később ez adta a vázát a *Csillagok háborújának*. Na de lássuk, melyik ez a 12 lépés.

1. A közös világ. 2. Kalandra hívás. 3. A kaland visszautasítása. 4. Találkozás a mentorral. 5. Az első küszöb átlépése. 6. Próbák, szövetségesek és ellenségek. 7. A legbelsőbb barlang megközelítése.

8. Megpróbáltatás. 9. Jutalom. 10. Visszaút. 11. Feltámadás. 12. Visszatérés az elixírral.

A nagy hollywoodi sikertörténetek zöme ráhúzható erre a sémára, nem azért, mert mindegyik sablonos, hanem mert olyan archetipikus (ősi, eredeti) mintázatok, amelyekkel, élj akárhol a Föld nevű golyóbison, ugyanúgy tudsz azonosulni.

Hősünk (aki lehet Harry Potter, Dorothy, Neo vagy épp mi magunk) éldegél a megszokott kis valóságában, egymás után pörögnek a szürke hétköznapok, majd érkezik valaki vagy valami, és kalandra hívja őt. Itt elgondolkodik, megvannak-e azok a képességei, amelyek segítik majd ezen az úton, megéri-e feladni a megszokott kényelmét a kalandért. A mérleget után hősünk vagy visszautasítja a kalandot, vagy igennel felel a hívásra, és elindul az ismeretlenbe.

Cikkünk témáját tekintve a hős útjának második és ötödik állomása között helyezkedik el, hiszen arra vagyunk kíváncsiak, mi lehet az a kaland, amelyre el kell indulni, és mi az, amire nem szabad igent mondani.

A kaland szavunk ómagyar eredetű, eredetileg „eltévedt, tekergő, kanyargó” vagy „tévelygő, zavarodott” jelentéssel bírt. Ezek nem éppen pozitív töltetű szavak! Ha a kalandra gondolkodok, számomra izgalom társul hozzá: út, amely az ismeretlenbe vezet, s én csak az elejét láthatom, utána kőbe vész vagy egyszerűen elkanyarodik. Természetesen minden ilyen járatlan út tartalmaz kockázatokat, de számomra például sokkal hangsúlyosabb a kaland, amelyet egy ismeretlen úton átélhetek. Az, hogy keresed-e a kalandokat vagy kerülöd a kockázatot, alapvető jellemzői sajátosság, és a korai évek tapasztalatainak összességén alapul.

De mi az a belső iránytű, amelyről a cikk elején beszéltem? Nem más, mint az intuíció. Indulnék munkába, a szemem rátéved az esőkabátomra, de fittyet hányok rá, hiszen hét ágra süt kint a nap. Aztán természetesen, mire indulnék haza a munkából, már zuhog. Arra a kérdésre, hogy mi is ez a titokzatos belső hang, a pszichológusok és a tudósok már régóta keresik a választ. Jung olyan tudattalan képességként írja le, amely segít megismerni és megérteni a körülöttünk lévő világot. Gerd Gigerenzer német pszichológus szerint az intuíció tudattalan intelligencia. Ezek a megérzések általában gyorsak, zsigeriek, és sokszor erős testérzettel társulnak. Belépnél valahová, de össze-szorul a gyomrod? Mindig rossz előérzeted van, ha egy bizonyos emberrel kell találkoznod? Ugye, ritkán bizonyulnak ezek a megérzések tévesnek?

Mégis, mikor támaszkodhatunk rájuk? Egyáltalán honnan tudhatjuk, témánkhoz visszatérve, hogy melyik kalandba érdemes belevágni, és mikor járunk jobban azzal, ha visszautasítjuk?

Ha nem is hiszünk benne teljes mértékben, mégis azt tanácsolom, hogy hallgassuk meg őszintén a belső hangunkat! Ha egy élethelyzettel kapcsolatban rossz érzéseink vannak, akkor a szívünk mellé állítsuk csatasorba az eszünket is, ugyanis együtt alkotnak igazán jó csapatot!

Miért kelt benned rossz érzést a házbuli, ahová meghívtak? Ha attól tartasz, hogy nem leszel senkinek sem szimpatikus, és egyedül fogsz csücsülni egy sarokban, akkor nagy valószínűséggel csak a kételyeid tartanak vissza attól, hogy valami „kalandos” dologban legyen részed. Mert mi történik, ha egyedül ülsz? A szobádban is egyedül lennél otthon, ez nem igazi veszély. Pusztán rajtad áll, hogy a félelmeid ellenére esélyt adsz-e magadnak, s elmész-e a buliba. Azonban ha attól tartasz, hogy olyan lesz a társaság, akik szeretik a szabályokat áthágni, akik mellett veszélyes helyzetekbe keveredhetsz, s ha erre gondolsz, görcsbe rándul a gyomrod, akkor talán nem ér annyit az a kaland.

Ennyi volt a móka mára, zárul Csilla mókatára. :) Remélem, élvezitek ezeket az elgondolkodtató cikkeimet. Ha témát ajánlanátok, a telefonotok kamerájával olvassátok be ezt a qr-kódot, és egyből névtelenül írhattok nekem!

Havasi gyopár és társai

A havasi gyopár jellemzően köves réteken, mészkősziklákon él.

A növények között is találunk olyan fajokat, amelyeket mindenki könnyen felismer, és tud róluk pár ismertető mondatot fogalmazni. Az egyik ilyen a havasi gyopár. Egyszerűen azonosítható, általában tudjuk róla, hogy magas hegyekben, sziklás helyeken él. Nagyjából mindenki látta is, képeken, preselten, rajzon. De élőhelyén vajon hányan látták? Mert nem a kertekben és vásárokon lévő cserépben nő az igazi gyopár, hanem majdnem elérhetetlen sziklaparkányokon, eldugottan a legtöbbször szemünk elől.

Már évek óta terveztem, hogy felkeresem egyik havasi gyopáros rétemet a Királykőn. Alapszabály, hogy a ritka és védett növények élőhelyeinek pontos koordinátáit nem ismertetjük. Ha valaki tudja, hogy merre keresse, úgyis megtalálja – vagy nem... Mert a havasi gyopár diszkréten, szinte elbújva várja általában nem túl barátságos élőhelyén, hogy lefényképezzék, esetleg finoman megsimogassák bársonyos szirmait.

Mi is nekiindultunk a hegynek, kezdetben meredek erdei kaputókon, majd sziklagörgetegeken óvatosan lépdelve, egyre közelebb ahhoz a tisztáshoz, ahol szeptember elején még nyílni reméltük a havasi gyopárokat. Utunk során más csodaszép növényeket is lefényképeztünk, kedvencem a Szent István-máknak nevezett, sárga virágú növény, de a királykői szegfű megpillantása is mindig örömmel és elégtétellel tölt el. Növénycsodáknak nevezzük ezeket, mert különösen szépek, igazi ritkaságok.

Pihenők és étkezések beiktatásával végül jó pár órányi gyaloglás és kapaszkodás után megérkeztünk a célhoz. Az első tő megpillantása mindannyiunkat örömmel és elégedettséggel töltött el, aztán további példányokat, kisebb „csokrokat” is észrevettünk a sziklák oldalán csüngve, kapaszkodva, dacolva a természet szabályaival, elemeinek erejével.

Sok fotó készült, igazi sztárok lettek ezek a nagyszerű növények. Remélem, sokáig csodálhatjuk őket, főleg, ha a hely nem válik a tömegturizmus áldozatává.

Tudtad?

A havasi gyopár az őszirózsafélék családjának tagja. Júliustól szeptemberig virágzik. A növényt borító finom szőrök a védelmet szolgálják. Bár az egyik legismertebb havasi növény, élőhelyén kevesen találkoztak vele. Több országban, így Romániában is védelem alá helyezték, szedése, árusítása tilos! Néhány ország bankjegyein is megtalálható az ábrázolása (osztrák egyschillinges, svájci ötfrankos, román ötvenlejes).

Szent István koronája mák. Ritka, mint a ... Szent István-mák. Latin neve is őrzi királyunk nevét (*Papaver coronasanti-stephani*).

A királykői szegfű a világon sehol máshol nem fordul elő. Igazi botanikai kincs.

Szijasztok!

Lehet, írtam már, de akkor se baj, ha kéccer kéccer írom, mert ismétlés a tudás anyja, hogy nekem ez a kedvenc időszakom, A Zangyalvárás. Amikor várjuk, hogy jöjjön a karácsony, de főleg az Angyalka. Én húsvét óta esztet várom. S mikor vége a karácsonynak, akkor várom a húsvétot. S mikor elmegy a nyúl, s meglocsoltam, akit akarok s akit nem akarok, de pénzt adnak, s ezért meglocsolom, már megint a karácsonyt várom. Nekem ilyen féléves féléveim vannak.

Karácsonytól húsvétig egy modul, s húsvéttól karácsonyig a másik. S a legjobb, hogy a vakácijók mindig úgy esnek, hogy ezek az ünnepek vakácijóban vannak. Nem tudom, ez hogy van, de a lényeg, hogy jól van. Összefoglalva a lényeget, ahogy a fogalmazás végén kell: karácsony, vakácijó, húsvét.

Mostanában az a jó, hogy cserediák vagyok, ezért itthon vagyok. Csak bentlakásban. Otthon nem lehetek, mert akkor a szüleim lennének a csereszüleim, és az nem lenne vagány. Meséltem már, hogy külföldre mentem cserediáknak, de ott is cserediák lettem, s visszacserélődtem. A kétszeres cserediák az olyan, hogy itthon vagyok diák, de nem rendes, hanem csere. Persze, hazamehetek, amikor kiengednek a bentlakásból, de apuciékkel angolul kell beszéljek, hogy gyakoroljam a nyelvet. Apuci google fordítót használ, anyuci pedig inkább románul beszél. Neki a román idegen nyelv, és azt hiszi, hogy minden angol, ami nem magyar.

Amúgy így sokkal elviselhetőbb a családom, mert keveset beszélnek, s azt sem értem nagyon. Egyébként rájöttem, hogy a szüleim egész jó fejek, ha nem lakunk együtt. Szerintem ti is kipróbálhatjátok, ha nem talál a szó a születekkel, hogy úgy gondolatok rájuk s beszéljete velük, mintha csereszülők lennének.

Most jött watsapon a jó hír, hogy jövő hét Iskola másképp. A Zoszi írta, mert ő mindig utolsó pillanatban tud meg mindent, s azt is általában tőlünk. Na, de ez most jólesett. Ez a „skoálááátfel” szuper találmány, Nobeldíjjal jutalmaznám, aki feltalálta. Fogunk menni moziba, pizzázni, pejtboozni s gondolom, még valami kirándulásra, s péntek szabad.

Akkor majd megírom a Zangyalkának a levelet. Jó voltam, hosszú levél lesz.

Szijasztok, éjjen a csengő, éjjen a hosszú szünet!

Szókereső: Adventi várakozás

Húzd ki a kiemelt szavakat a betűhalmazból a lehetséges nyolc irányban (fel, le, jobbra, balra és átlósan), majd olvasd össze sorban (a vízszintes sorokat követve) a megmaradt 12 betűt. Megfejtésül a részlet szerzőjének nevét kapod. A néprajzkutató, néprajztudós kutatási területe elsősorban a magyar néphit, népszokások, népköltészet.

„A télközépi ünnepkört a kutatók többféle névvel is szokták nevezni. A »karácsonyi ünnepkör« név inkább csak az egyházi eredetű szokásokra utal, s nem foglalja magába az évkezdésre vonatkozó, illetőleg a téli napfordulóra s a születő új napra vonatkozó szokásokat és képzeteket, amelyek nem kevésbé jelentősek.

Dramatikus jellegű népszokások egész Európában – így hazánkban is – csatlakoznak ehhez az ünnepkörhöz, sőt, azt is mondhatnók, hogy a télközépi ünnepkör a farsang mellett a maszkos alakoskodásnak, dramatikus játékoknak legfontosabb időpontja.

Az ünnepi ciklus kezdetét többféle határnaphoz is szokták kötni. Számíthatják Katalin-naptól, András-naptól, esetleg Luca naptól. Külön szokásai lehetnek a Lucától karácsonyig terjedő időszaknak s a karácsonytól vízkeresztig tartó periódusnak. Az adventi időszaknak is lehetnek félig egyházi, félig népi szokásformái (kántálás, köszöntő).

A betlehemezők érkezése (Teremiújfalu, 1990; forrás: Kriza János Néprajzi Társaság / Erdélyi Értékek Tára)

Hazánkban a két legfontosabb dramatikus szokás: a betlehemezés (csillagozás) és a regölés időpontja végigvezet az egész karácsonyi tizenketteden. Mégis, az elsőnek fő alkalmi karácsony és vízkereszt, a regölés fő ideje pedig István ünnepe. Földrajtikus szokásokat, ünnepi köszöntéseket bőven találunk e ciklusban. Ilyenek az aprószentek

napi vesszőzés, az István- és János-napi köszöntés, az óévbúcsúztatás, újesztendő-köszöntés. A babonás, jósló szokások, illetőleg az évkezdésre vonatkozó mágikus és elhárító praktikák is az egész cikluson végigvezetnek.

A karácsony legújabbkori családi ünnep jellege (karácsonyfával, ajándékozással) nálunk is, mint más európai paraszti kultúrákban, eléggé új keletű. Január 1. azonban már a középkorban is az ajándékozás, a »strena« napja volt.”

N	E	D	E	T	T	E	K	N	E	Z	I	T
É	A	R	K	O	S	Á	K	O	Z	S	S	E
P	Ú	P	D	A	N	E	R	T	S	É	U	K
S	T	K	R	E	H	H	E	Z	V	L	K	E
Z	E	É	A	Ó	Ö	M	O	K	Ó	Ö	I	S
O	D	I	T	R	S	K	E	T	T	G	T	É
K	E	N	Ö	E	Á	Z	Á	T	R	E	A	T
Á	R	T	Ö	S	D	C	E	R	A	R	M	N
S	E	Ö	O	É	U	Z	S	N	T	T	A	Ö
O	E	K	S	L	K	L	E	O	T	A	R	Z
K	A	R	N	Á	L	U	N	K	N	E	D	S
T	E	Z	E	V	G	I	G	É	V	Y	K	Ö
V	É	G	I	G	V	E	Z	E	T	N	E	K

A novemberi rejtvények megfejtése:

Szókereső

Kertész Imre *Sorstalanság* című regényének főhőse: **Köves Gyuri**

Skandi

Kertész Imre regényei a hálóban: *A kudarc, A nyomkereső, Detektívtörténet, Felszámolás, Sorstalanság*

Kovács András Ferenc karácsonyi verssorai

	2.	Középkori énekmondó	Semmirekellő (argóban)	Több páratlan!	Alá	.../DC, ausztrál zenekar	Kétes!	Kezd savanyodni!	Dúvad rész!	Proponál	Költőiesen kering, folyik	Lök-dősődve halad					
1.													S				
Sróffal összeilleszt																	
Szürke románul				Elektromos töltésű részecske					Becézett Valéria								
...-tiki-tévi (Kipling)				Richie Mehta filmje													
Idegen visszhang				Nagyon későre													
Bór		Középhang!		Sőrtípus								Izraeli város					
Galiba				Lassan megy (népiesen)				Hidrogén			Dekagramm						
Ellenfél!			Spanyol autójel		Ahhoz hasonló	Kerékpár-márka	Jód település román neve (IEUD)	Cinkgálic része!	Szalonnát főz	Kínai hossz-mérték			Amper				
Perifériás ideg-mobilizáció			United Paramount Network							... néz, figyel							
Névelő		4.			LY								A				
		Elementáris															
3.													I				
Létezik			Személyes névmás		Dél		Fegyvert használ				Kés széle						
			Görög betű		Fél tucát		Hálószővő állat				Alumínium röviden						
Életéből hosszú időt eltölt				Hospital		Perelő!		Hát persze									
				Félig kamu!		Hétvége!		Dagadni kezd!									
Erdélyi Magyar Tudományos Társaság			Negatív elektród					Ipari nő-vény									
			Deutérium					Kelvin									
Könyvet megjelentet						Faliórában „fészkel”!											

AMY LINCOLN

Öntöző vadvirággal (2018)

akril pannelen
60,9 x 50,8 cm

Amy Lincoln az Instagramot tartja az egyik legfontosabb művészeti fórumnak. Tengerpart és erdők között nőtt fel, de a városban él, így érezte ezek hiányát. Erősen vonzódik a növényekhez, a művészet segítségével visszamenekül a természetbe, újrateremti azt. Feltételezzük, hogy gyógyító, terápiás hatásuk miatt szövik, hálózák be növények a vásznait, ennek az élménynek az átadására tesz kísérletet. A napsugár, amint látjátok, ösztönzően hat, egészségesebbé tesz.

Nincs konkrét üzenet a munkáiban, szereti hagyni, hogy az emberek egyéni módon érzékeljék az absztrakt tájából származó érzeteket, gondolatokat.

RENDELD MEG
MOST A
CIMBORÁT!

Előfizetési díj: **30 lej**
(a 2024–25-ös tanévre)

A Cimborá ára nem előfizetőknek:
4 lej / lapszám.

- keresd az iskolai terjesztőnél
- érdeklődj a 0752 062 885-ös telefonszámon
- írd a cimboramail@gmail.com címre

www.cimbora.net

